

O B E C R Y B N Í Č E K

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Pre obdobie 2026 – 2032 (2035)

OBSAH

1	Úvod	3
2	Analytická časť	5
	Strategická časť	46
4	Programová časť	54
5	Realizačná časť.....	61
6	Finančná časť	67
7	Záverečná časť	69

1 ÚVOD

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rykynčice na roky 2026 – 2032 s výhľadom do roku 2035
Územné vymedzenie:	Banskobystrický kraj, okres Krupina, obec Rykynčice
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PHSR:	27.10.2025
Dátum platnosti:	01.01.2026 – 31.12.2032
Verzia:	1.0
Publikovaný verejne:	17.11.2025

Zdroj: vlastné spracovanie

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja“ (ďalej len PHSR) je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy vychádzajúcim z poznania situácie a konkrétnych potrieb občanov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie. Potrebu zabezpečenia PHSR ustanovuje zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a ukladá obciam povinnosť spracovať Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ako nástroja, pomocou ktorého sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja. PHSR je dôležitou podmienkou pre získavanie externých zdrojov, napríklad z EÚ, štátneho rozpočtu a pod., nakoľko možnosť žiadať o nenávratný finančný príspevok z týchto zdrojov je podmienená dokladovaním súladu projektového zámeru s prioritami schváleného PHSR obce.

Zámerom obce Rykynčice je využívať svoju geografickú polohu a prírodné krásy Krupinskej planiny pre rozvoj cestovného ruchu, rozvoj podnikania a hospodársky rast za podmienok trvale udržateľného rozvoja v kontexte zachovania kultúrnych tradícií a zvykov. V záujme obce je budovať kvalitnú infraštruktúru ponúkajúcu komunikačné, informačné a verejné služby na primeranej úrovni a tiež zlepšiť spoluprácu verejného, podnikateľského i neziskového sektora a obyvateľov obce.

PHSR obce Rykynčice na roky 2026-2032 s výhľadom do roku 2035 je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. PHSR je základným programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Prostredníctvom PHSR sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy s dôrazom na sociálnu, hospodársku a environmentálnu sféru.

Pri spracovaní PHSR obce Rykynčice boli definované ciele a opatrenia v súlade s programovými dokumentmi regionálneho rozvoja národného, regionálneho a lokálneho významu.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je spolu s **Územným plánom veľkého územného celku Banskobystrický kraj** kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy v oblasti regionálneho rozvoja.

Pri spracovaní obecnej stratégie bola využitá kombinácia prvkov expertnej a komunitnej metódy, hlavne pri získavaní informácií a vstupov pre spracovanie tohto dokumentu. Vychádza sa z miestnych šetrení, poznatkov zamestnancov, orgánov obce a právnických osôb pôsobiacich na území. Podkladovými bázami boli aj publikácie Štatistického úradu, Úradu práce sociálnych vecí a rodiny, údajov šetrení prevedených v obci Rykynčice a z ďalších dostupných metodík a schém už spracovaných rozvojových dokumentov.

Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, doplňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Cieľ a obsah PHSR Obce Rykynčice

PHSR obce je nástroj na koncepčný a cieľavedomý rozvoj obecnej samosprávy. Definuje víziu a stratégiu rozvoja obce a na ich základe tvorí plán opatrení a aktivít, ktorými dosahuje určené priority a strategické ciele, ktoré berú ohľad na demografické, ekonomické, sociálne a environmentálne špecifiká a príležitosti obce.

Dôvod spracovania dokumentu

Hlavným dôvodom na spracovanie PHSR obce je príprava na nové programové obdobie európskych štrukturálnych a investičných fondov v roku 2021 – 2027 v rámci regionálnej politiky EÚ. Súvisiacim dôvodom je aj končiaca platnosť aktuálneho PHSR obce.

Charakteristika a štruktúra dokumentu

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami stanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, pričom zohľadňuje aj záväzné časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

Úvod vysvetľuje legislatívny rámec, ktorý upravuje metodiku tvorby PHSR obce a jeho vzťah s inými strategickými dokumentmi ako aj vysvetľuje ciele a obsah dokumentu

Analytická časť opisuje aktuálny stav a tam, kde je to možné, prognózuje vývoj.

Strategická časť na základe identifikovaných problémov a potenciálu vyplývajúcich z analytickej časti definuje víziu rozvoja obce a hlavný cieľ do roku 2032, priority, strategické a špecifické ciele, opatrenia a aktivity.

Programová časť vyberá z navrhnutých opatrení a aktivít konkrétne programy a projekty, ktoré je potrebné zrealizovať na dosiahnutie hlavného cieľa.

Realizačno-finančná časť opisuje organizačné zabezpečenie realizácie PHSR obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR so stanovením konkrétnych merateľných ukazovateľov a možností finančného zabezpečenia jednotlivých opatrení a aktivít.

Akčný plán PHSR obce bude schvaľovaný na ročnej báze a bude obsahovať plán realizácie projektov v danom roku aj s definovaným finančným krytím.

2 ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1. Základná charakteristika obce

Názov obce	Rykynčice
Historické názvy obce	Rakucha, Rakanza, Rokoncha Dolné Rikincice, maďarsky Alsórákonca
NUTS 2	stredné Slovensko
Názov okresu	Krupina
Názov kraja	Banskobystrický
Región	Hont
MAS	OZ Zlatá cesta
PSČ	962 55
Web stránka	https://www.rykyncice.sk/
Prvá písomná zmienka o obci (rok)	1279
Nadmorská výška stredu obce v m n.m.	161
Celková výmera územia obce (km ²)	19,18
Počet obyvateľov (k 31.12. 2024)	262
Hustota obyvateľstva na km ²	13,79

Zdroj: štatistika

2.2 História obce

Obec Rykynčice vznikla v roku 1964 zlúčením Dolných a Horných Rykynčíc. Obec **Dolné Rykynčice** sa spomína od roku 1279 ako Rakucha, doložená je od roku 1281. Staré a cudzojazyčné pomenovania obce boli: Rakanza (1281), Rokoncha (1287), Dolné Rikincice (1773), maďarsky Alsórakonca. Obec patrila tunajším zemanom Rakonczayovcom, od roku 1327 Mikulášovi, Bagoňovmu synovi a od 16. storočia panstvu Bzovík. V 18. storočí obec patrila Koháryovcom a neskôr Coburgovcom. V roku 1715 je doložený mlyn, vinice a 81 domácností, v roku 1828 mala obec 107 domov a 644 obyvateľov. Vlastníkom majetkov obce bol prednostne miestny zemiansky rod Rakonczayovcov. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom. Za I. ČSR sa zamestnanie obyvateľov nezmenilo. JRD založili v roku 1952.

Obec **Horné Rykynčice** sa spomína od roku 1422 ako Felsewrakancha, neskôr ako Felseu Rakoncza (1497), Horné Rikincice (1773), maďarsky Felsőrakonca. V 14. storočí ju od Štefana Rakoczaya kúpil istý Mikuláš. Neskôršie patrila Palásthyovcom, koncom 18. storočia Koháryovcom, Coburgovcom. V roku 1715 mala 22 domácností, v roku 1828 mala 58 domov a 350 obyvateľov.

Obe obce obsadili Turci, no neskôr mali významné postavenie o čom svedčí aj výstavba neskorobarokového katolíckeho kostola z roku 1788 a mnohé významné osobnosti, ktoré v obciach pôsobili. Rodák (1742) a učiteľ Pavel Janovský, básnik a literárny historik Bohuslav Tablic pôsobil v obci v rokoch 1793-95, Michal Semis (1741) zbieral svadobné piesne. Jozef Matuška sa zaoberal ovocinárstvom a napísal práce „ Počenj o wychowawanj a sslechtění stromu owocnih“ (1845), obe diela boli preložené do maďarčiny a nemčiny. Rodáci hudobník Karol Raphanides (1814-1886) a Ištvan Kupec (1858) neúnavný bojovník proti alkoholizmu. Ján Krstiteľ Valuš (1877) sa zaoberal ľudovým lekárstvom. Ján Petrík, richtár v Horných Rykynčiciach pravidelne prispieval do Slovenských národných novín.

Básnik Ján Rotarides (1882), syn miestneho učiteľa Samuela Rotaridesa, spolupracoval s básnikom a revolucionárom Jankom Kráľom a s Paulíny bojovali za používanie slovenčiny v školách, podnecovali poddaných, aby bojovali za svoje práva.

Obyvatelia sa živili obrábaním pôdy, chovom dobytky, hydiny, ovocinárstvom a vinohradníctvom. Výstavba železnice Šahy -Zvolen bola prínosom aj tak mnohí odišli za prácou alebo za hranice. V roku 1964 sa Horné a Dolné Rykynčice spojili do jednej obce.

V obci v súčasnosti pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, ktorého členovia sa stretávajú a zúčastňujú sa regionálnych súťaží. K činnosti vedú aj deti. Poľovnícke združenie funguje aj v obci Rykynčice. Členovia spolupracujú pri organizovaní kultúrnych a spoločenských podujatí s obecným úradom. Prevádzkujú chatu – poľovnícky dom. V obci je tiež organizované Urbárske pozemkové spoločenstvo Dolné Rykynčice, Pozemkové spoločenstvo urbár Horné Rykynčice, JEDNOTA spotrebné družstvo, Združenie vlastníkov poľnohospodárskej pôdy.

Ten, kto miluje prírodu a ticho si určite príde na svoje v krásnom malebnom prostredí západnej časti Krupinskej planiny. Dobrá poloha obce blízko pri hlavnom ťahu, ale predsa je situovaná mimo rušnej dopravy a atraktívne prírodné prostredie vytvárajú ideálne podmienky pre pobyt na vidieku. Príroda, v ktorej sa doliny striedajú s vrchmi, lesy s lúkami a pasienkami, určite každého z Vás zlákajú na prechádzku. Pri prechádzke malebnou krajinou načerpáte nielen energiu, ale pri troške šikovnosti a šťastia nájdete aj lesné plody, ako napr.: hriby, lesné jahôdky, černice, maliny, ale aj liečivé bylinky.

Okrem oddychu na čerstvom vzduchu v lone krásnej prírody je tu aj niekoľko typov na turistiku a zoznámenie sa s obcou. V obci si môže návštevník pozrieť sakrálnu pamiatku – rímskokatolícky kostol, neskorobarokový z pevného materiálu. Je zasvätený Nepoškvrnenému Počatiu Panny Márie. Požehnal ho 19. mája 1788 pomocný biskup Ondrej Szabó, administrátor trnavského seminára. Jednoduchý priestor kostola so svätyňou je elegantného pretiahleho tvaru. Kostol má dĺžku 33 metrov, šírku lode 11 metrov a takú istú výšku. Pojme 900 veriacich. Loď sa delí na 3 časti. Medzi nimi sú okná zakončené oblúkmi. Nad vstupom do kostola na mohutných pilieroch stojí murovaný poschodový arkádový chór. Organ je z roku 1913. Dlažba kostola je vykladaná štvorhranným kameňom. Nad vstupným kamenným portálom veže je chronostichon (nápis obsahujúci letopočet) : IN CISO ANNO SVM AEDIFICATA ET SCRIPTO ARVINA PRAESERVATA. Uprostred chronostichonu je rok stavby ANO 1788 DO. Kostol má tri oltáre.

Kaplnka sv. mučeníkov Jána a Pavla bola postavená v roku 1776 vo vinohrade východne od obce. V cintoríne sú kamenné náhrobníky a drevené kríže ľudových umelcov.

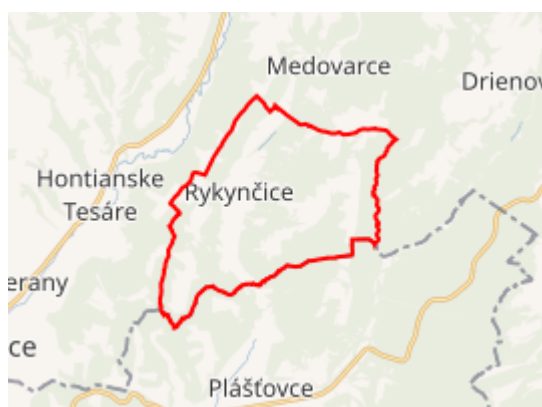
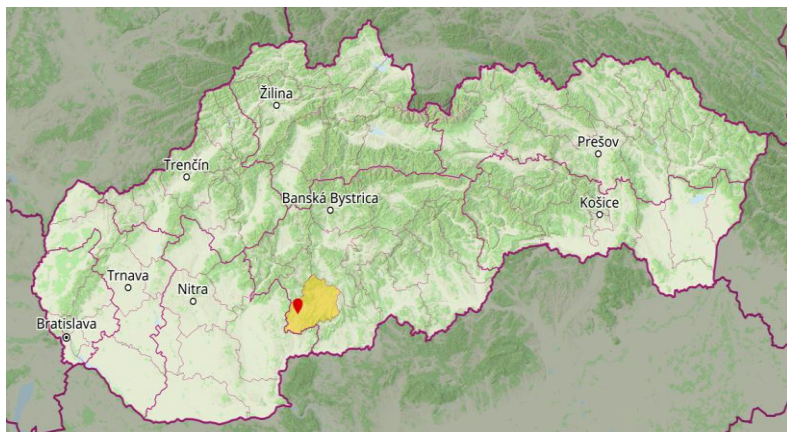
Priamo nad obcou krásnou prechádzkou môže návštevník uvidieť Feľatu – botanickú záhradu s nasadenými cudzokrajnými stromami a rastlinami, kameňolom na andezitový tuf a umelú vodnú nádrž.

2.3 Zemepisná charakteristika obce

Rykynčice je obec na strednom Slovensku, patrí do Banskobystrického samosprávneho kraja a do okresu Krupina. Nachádza sa na západnej strane Krupinskej planiny v údolí Krupinica.

Centrum obce je vzdialené 16 kilometrov od Šiah a 24 kilometrov od Krupiny. Blízkymi obcami sú Medovarce na severe, Drieňovo na východe, Plášťovce na juhu a Hontianske Tesáre na západe. Nadmorská výška v strede obce je 161 m n. m. a v chotári 159–360 m n. m.

Mapa 1. - 4.: Geografická poloha obce

2.4 Prírodné podmienky

Geologické pomery

Geologický substrát obce je tvorený neovulkanitmi - prevažne pyroklastikami andezitov a andezitmi vitrofyrickými záverečnej fázy, amfibolicko-biotitickými a dacitmi II. fázy a pyroxenickými andezitmi II. fázy.

Z hľadiska geomorfologického možno územie označiť za vulkanickú blokovú štruktúru Slovenského stredohoria. Doliny potokov sú hlboké v tvare písmena V, bez nivy, alebo so slabo vyvinutou nivou. Takmer celá oblasť má vrchovinový reliéf, ktorý prechádza do pahorkatiny a reliéfu erózných brázd. Územie patrí do subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Slovenské stredohorie, celku Krupinská planina s časťou Bzovíckej pahorkatiny. Nadmorská výška sa pohybuje od 160 metrov nad morom do 377 metrov nad morom. Výmera katastra je 1918 ha.

Pedologické pomery

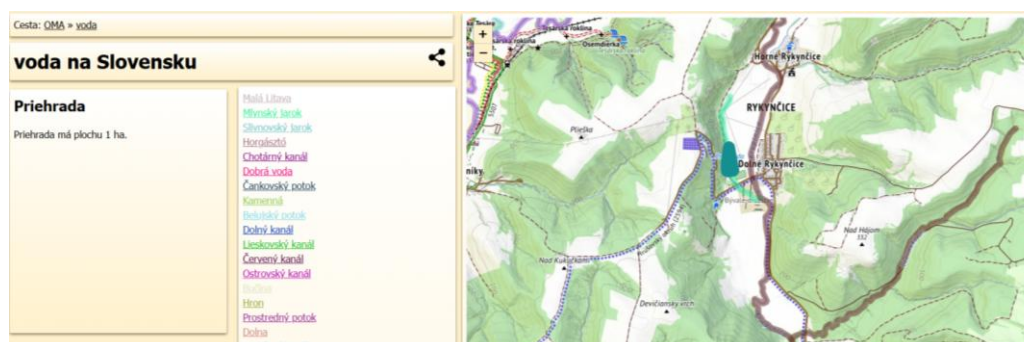
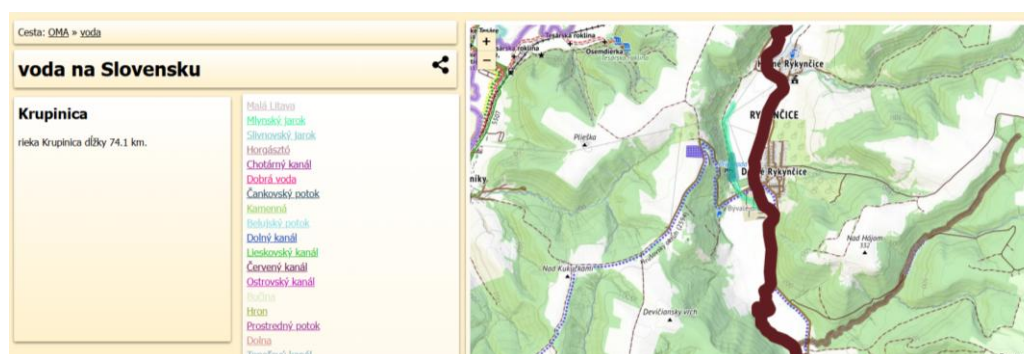
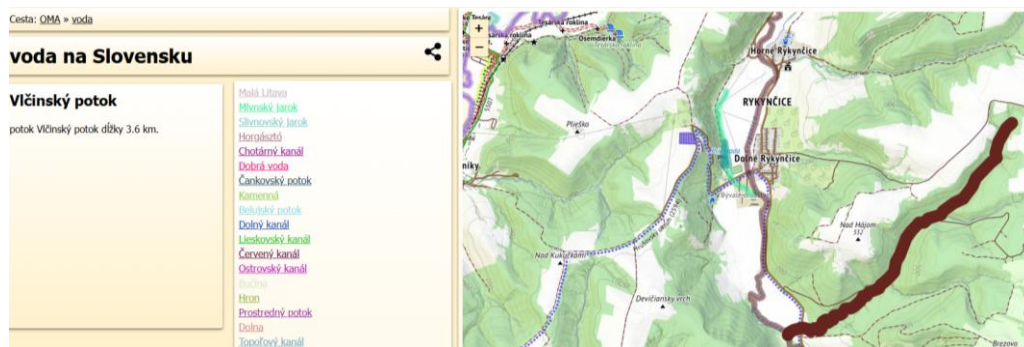
Takmer celé územie pokrývajú kambizeme nasýtené a nenasýtené, ktoré možno charakterizovať ako pôdy stredne skeletnaté (najmä vo vyšších nadmorských výškach). Majú dobrú, až priemernú zásobu živín a patria medzi vhodné pôdy pre pestovanie lesa, ale sú tiež perspektívne pre poľnohospodárstvo, najmä pre TTP. Sprievodne sa vyskytujú rankre a kambizeme oglejené. Z pôdných druhov prevládajú pôdy hlinité, miestami piesočnato-hlinité.

Hydrologické pomery

Hydrografia územia je do značnej miery daná klimatickými pomermi. Závisí hlavne od množstva zrážok, ktoré spadnú na danom území. Hlavnými zásobovateľmi povrchových tokov v tomto regióne sú zrážkové vody a vody z topiacich sa snehov.

Zo všetkých zrážok, ktoré spadnú v tejto oblasti, vplyvom klimatických pomerov a čiastočne geologického substrátu, 1/3 odteká. Celkový charakter Štiavnických vrchov podmienil vznik radiálnej riečnej siete. Povrchové toky tejto oblasti patria povodiu Ipľa. Katastrálnym územím preteká Vlčinský potok s dĺžkou 3,6 km, ktorý sa vlieva do Krupinice. Mlynský náhon má dĺžku 1,3 km a vteká a vyteká z vodnej nádrže o rozlohe 1 ha. Potok Krupinica preteká okolo obidvoch pôvodných obcí (Horné a Dolné Rykynčice) a celková jeho dĺžka je 74,1 km.

Mapa č. 5. - 7.: Vodné toky a plochy v katastri obce

Klimatické pomery

Územie je charakterizované ako teplá oblasť, mierne vlhká s chladnou zimou. Priemerná ročná teplota vzduchu je +8 °C. Priemerné ročné zrážky sa pohybujú od 620 do 650 mm. Priemerný relatívny slnečný svit za rok dosahuje hodnoty 46 – 48 %.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Podľa mapy pôvodnej vegetácie sa na celom území rozprestierali dubovo hrabové a agátové lesy. Vyskytujú sa tu mezofilné trnkové kroviny, trnkové lieštiny, krovinné a pahorkatinné vrby. Výskyt živočíchov je viazaný na jednotlivé rastlinné spoločenstvá. Možno povedať, že na väčšine územia je zastúpené živočíšstvo listnatých lesov. Obec leží na juhozápadnom okraji Krupinskej výšiny v doline potoka Krupinica. Nadmorská výška v strede obce je 160 m n. m. a v chotári 152–377 m n. m. Chotár je nižšia vrchovina, ktorá vznikla rozrezaním treťohornej rovne dolinami na ploché chrbty z andezitických

tufitov. Na strmších svahoch sú dubové, hrabové a agátové lesy. Na chrbtoch má illimerizované a hnedozemné pôdy, v doline lužné.

Prírodnou pozoruhodnosťou obce je Arborétum Feľata, ktoré sa nachádza v katastrálnom území Dolných Rykynčíc. Má rozlohu 15,77 ha. Je tu evidovaných 173 taxónov drevín, z toho 80 ihličnatých a 93 listnatých.

Krupinská planina je horský krajinný celok v Slovenskom stredohorí. Územie budujú hlavne sopečné tufy a aglomeráty, ktoré sa v prvej fáze vulkanickej činnosti ukladali vo vodnom, v ďalších fázach v suchozemskom prostredí. Krupinská planina má ráz plošiny, mierne sklonenej k juhu. Od severu, kde sa jej výška pohybuje okolo 600-650 m.n.m., klesá po obvodové okraje na 300 m.n.m.

Územím preteká rad paralelných vodných tokov, ktoré majú doliny vrezané do jednotnej plošiny. Prevažná časť územia patrí do mierne teplej klmatickej oblasti. Priemerné ročné teploty vzduchu sa v januári pohybovali od 3-4 stupňov, v júli 18-20 stupňov Celzia. Priemerný ročný úhrn zrážok dosahoval 650-800 mm. Povrchové toky Krupinskej planiny patria do povodia Ipľa. Po plošinatom, mierne sklonenom povrchu pretekajú takmer všetky väčšie vodné toky, ktoré pramenia v Javorí, v lúčovite vyvinutej riečnej sieti do Podunajskej nížiny a Juhoslovenskej kotliny. Sú to najmä: Tisovník, Stará rieka, Plachtinský potok a Krupinica.

V rozličných nadmorských výškach sú miestami hnedé pôdy nasýtené, na poriečnych nivách nivné a glejové pôdy. Územie Krupinskej planiny je činnosťou človeka značne premenené. Z rovinatých povrchov sú tu pastviny a oráčky, lúky a pasienky. Strmé svahy dolín sú zalesnené, na planinách sa miestami vyskytujú rozsiahle komplexy lesov. Pôvodný rastlinný kryt sa zachoval nerovnomerne. Podhorský stupeň je len naznačený bučinami. Klimazonálne dubovo-hrabové lesy hodne ustúpili poľnohospodárstvu. Rozšírené sú na chladnejších svahoch a v závere doliniek typmi s lipnicou hájnou (*Poa nemoralis*), medničkou jednokvetou (*Melica uniflora*) i ostricou chlpatou (*Carex pilosa*). Od juhozápadu a z Ipeľskej kotliny prenikajú teplomilné, najmä matranské druhy. Dub plstnatý (*Quercus pubescens*) je hojný pri Plášťovciach a zasahuje až po Domaníky, dub jadranský (*Quercus virgiliana*) aj severnejšie. Porastotvorný je hlavne dub zimný a cer v spoločenstvách s lipnicou úzkolistou (*Poa pratensis* ssp. *angustifolia*), uplatňuje sa dub žltkastý (*Quercus dalechampii*), na vlhkejších pôdach, najmä ťažkých hlinách aj dub letný a dub sivozelený (*Quercus pedunculiflora*). Javor tatársky preniká až ku hranici s Pliešovskou kotlinou, mechúrik stromovitý (*Colutea arborescens*), hruška obyčajná snežná (*Pirus communis* ssp. *nivalis*) k Modrému Kameňu. V prielome Litavy rastie jaseň manový (*Fraxinus ornus*), v okolitých dubových lesoch maruľka lesná (*Calamintha silvanica*) a kamzičnica uhorská (*Aronicum hungaricum*). Lesostepné skalky hostia zápalicu najväčšiu (*Terdylium maximum*), hlavinku sedmohradskú (*Cephalaria transilvanica*), orlaju veľkokvetú (*Orlaya grandiflora*) a woodsia skalnú (*Woodsia silvensis*), hojne lipnicu jalovú (*Poa scarba*) a kostravu padalmatskú (*Festuca pseudodalmatica*). Na hlbších pôdach v lesoch rastie nátrzník biely (*Potentilla alba*), kokorík širokolistý (*Polygonatum latifolium*) a zanoväť rakúska (*Cytisus austriacus*). Pri Krupine sa vyskytuje oskoruša domáca (*Sorbus*

domestica), kavyľ úzkolistý (*Stipa stenophylla*), vzácne aj prilbica jedhoj (*Aconitum anthora*) a waldsteinia kuklíková (*Waldsteinia geoides*). Do nízkych polôh vzácne preniká ruža alpínska (*Rosa alpina*) a udatník lesný (*Aruncus silvester*). Ako krajinný typ sa rozlišuje planinová krajina s kultúrnou lesostepou v západnej časti so sústredeným osídlením, a lesostepná krajina osídlená v južnej a juhozápadnej časti.

Ochrana prírody

Činnosť človeka je tu značne obmedzovaná. Na druhej strane ale predstavujú tieto časti prírody významné bohatstvo, ktoré je potrebné zachovať pre budúce generácie.

Ochrana prírody v súlade so zákonom č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov je zabezpečená prostredníctvom Spoločného obecného úradu v Krupine, ktorý vykonáva štátnu správu v prvom a druhom stupni územnej ochrany vo veci ochrany drevín, pripravuje rozhodnutia o vydaní súhlasu na výrub drevín, ukladá opatrenia na ozdravenie drevín a prijíma ohlásenia o výrube, ukladá povinnosť náhradnej výsadby, vedie evidenciu pozemkov vhodných na náhradnú výsadbu, určuje spoločenskú hodnotu drevín, vykonáva štátny dozor.

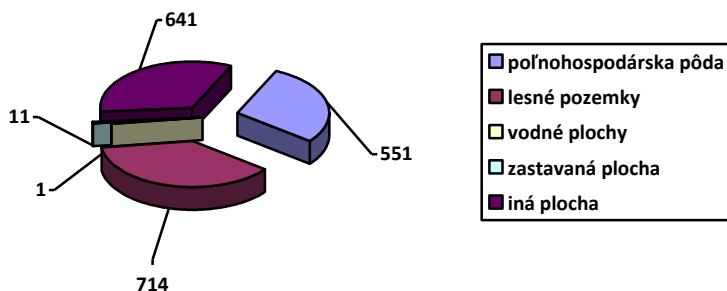
Poľnohospodárstvo, lesné a vodné hospodárstvo

Kvalita poľnohospodárskej pôdy v území je priemerná. Poľnohospodárska výroba v obci bola v minulosti a je aj dnes zameraná na pestovanie obilnín, chov hovädzieho dobytku, ovocinárstvo a vinohradníctvo. V katastri obce sa eviduje orná pôda, chmeľnica, záhrada, ovocný sad, trvalý trávny porast, lesný pozemok, vodná plocha, zastavaná plocha a nádvorie, a ostatná plocha.

Tabuľka č.1: Pôdny fond v katastri obce

Výmera v hektároch						
Kataster	Poľnohospodárska pôda	Lesné pozemky	Vodné plochy	Zastavaná plocha	Iná plocha	Výmera celkom
Rykynčice	551	714	1	11	641	1918

Zdroj: štatistika

Graf č.1: Pôdny fond v katastri obce

2.5 Hospodárske využitie územia

Priemyselná výroba v okrese Krupina je sústredená do jedného centra do Krupiny. Vo väčších obciach sídlia menšie firmy. Najväčšími zamestnávateľmi občanov z obce Rykynčice sú nasledovné firmy a organizácie:

- Vínok
- Fotovoltická elektrárňa
- Obecný úrad Rykynčice
- Predajňa potravín (zmiešaný tovar) COOP JEDNOTA
- Reštaurácia

2.6 Životné prostredie

Ovzdušie

Emisný zásah z lokálnych, miestnych a najmä diaľkových zdrojov znečistenia zapríčiňujú zhoršený zdravotný stav lesov Štiavnických vrchov a Krupinskej planiny. Znečistenie ovzdušia z lokálnych kúrenísk v obci je nepriaznivejšie počas zimy. Porovnaním so situáciou v banskobystrickom kraji je ovzdušie v okrese Krupina menej zasiahnuté emisiami a v obci je hodnotené ako **priaznivé**.

Tabuľka č.2: Miera emisií v okrese a kraji

Okres	Emisie (t/rok)				Merné územné emisie (t/rok . km ²)			
	tuhé látky	SO ₂	No _x	CO	tuhé látky	SO ₂	No _x	CO
Banská Bystrica	392,2	213,1	677,3	3418,4	0,5	0,3	0,8	4,2
Banská Štiavnica	173,1	11,6	135,3	1567,7	0,6	0,0	0,5	5,4
Krupina	278	29,1	298,4	2346,6	0,5	0,0	0,5	4,0
Banskobystrický kraj	5354,3	2121,3	6523,9	49035,7	0,6	0,2	0,7	5,2

Zdroj: Štatistický úrad 2024

Ochrana vôd

Kanalizácia v obci nie je vybudovaná. Obyvatelia využívajú žumpy a septiky. Prípadné znečistenie vodných tokov je zapríčinené vypúšťaním domových odpadových vôd bez prečistenia. V obci je vybudovaný celoobecný vodovod. Niektorí využívajú aj vlastné zdroje zo studne.

Odpady

V obci je zavedený separovaný zber odpadov. Separujú sa plasty, papier, sklo, textil, biologický odpad a elektronický odpad. Všetky domácnosti majú svoje nádoby na odpad, ktoré sú pravidelne podľa rozpisu vyvážané spoločnosťou KOSIT WEST. Separovaný odpad odváža firma Mepos Lučenec, elektroodpad spoločnosť Metal recycling Banská Bystrica.

Človek sa v každej dobe učil mnohým postupom a hodnotám od prírody. Príroda človeku vždy dáva príklad, ako sa dá zaobchádzať a rozumne využívať materiály a produkty, ktoré nám ponúka naša planéta Zem. Nie je predsa možné, aby ľudia donekonečna produkovali ťažko spracovateľné materiály a neefektívne zaberali plochy skládkami. V zmysle legislatívy nášho právneho systému sa neustále zvyšujú požiadavky na systém zberu, uskladňovania a zhodnocovania jednotlivých zložiek komunálneho odpadu s ohľadom k zvyšovaniu kvality životného prostredia. Avšak realizácia týchto opatrení je podmienená obstaraním vhodných technologických prostriedkov a zavedením efektívneho systému zhodnocovania vyseparovaných zložiek. Obec Rykynčice realizuje separovaný zber odpadu v týchto kategóriách: plasty, elektronický odpad, textil, kovošrot, sklo a biologicky rozložiteľný odpad. V nadväznosti na legislatívu súvisiacu s uskladňovaním a zhodnocovaním biologicky rozložiteľného odpadu realizujeme toto prostredníctvom domácich kompostérov. V obci sa mnohokrát využívajú veľkoobjemové kontajnery na odpady všetkých druhov.

2.7 Obyvateľstvo a osídlenie

Demografický vývoj

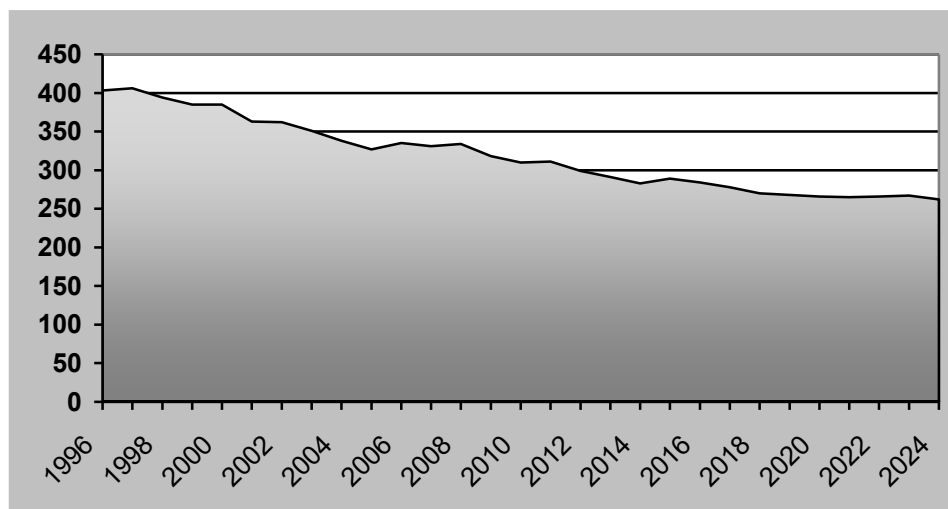
Nepriaznivá demografická situácia a odlev ľudského kapitálu je spôsobený starnutím, nízkou pôrodnosťou, ako aj vysídľovaním mladších obyvateľov za pracovnými príležitosťami do väčších miest. Úbytok obyvateľstva je spôsobený odsťahovaním, ale aj prirodzeným úbytkom obyvateľov. Starnutie obyvateľstva je zaznamenávané nie len v obci, ale aj z pohľadu regionálneho či národného, čo sa prejaví na zvýšenej ekonomickej záťaži produktívneho obyvateľstva. Obyvateľstvo je jedným z rozhodujúcich faktorov obce, ktorý sa odráža vo všetkých oblastiach a fázach rozvoja obce. K 31.12.2024 žilo v obci 262 obyvateľov. Priemerná hustota obyvateľstva je 13,79 obyvateľov/km².

Historický vývoj obyvateľstva v obci od roku 1996 s tendenciou vývoja

Z dlhodobého hľadiska mal počet obyvateľstva trvalo degresívny vývoj. V období 30 rokov klesol počet obyvateľov takmer o 65 %. Demografický vývoj v obci Rykynčice má celkovo klesajúcu tendenciu.

Napriek tomu však dochádzalo v období takmer 30 rokov niekedy aj k nárastom (2006, 2015). Negatívnym aspektom je predovšetkým nízka pôrodnosť a migrácia obyvateľstva.

Demografický vývoj obce je aj indikátorom celkového súčasného sociálno-ekonomického vývoja v spoločnosti, výrazného zhoršenia sociálnej situácie mladých rodín, problematických možností riešenia bytového problému, ale najmä pracovných a existenčných podmienok. Migračný vývoj obyvateľstva citlivo reaguje na pozitívne alebo negatívne signály, najmä v sociálno-ekonomickej oblasti.

Graf č.2: Demografický vývoj

Zdroj: štatistika

Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia

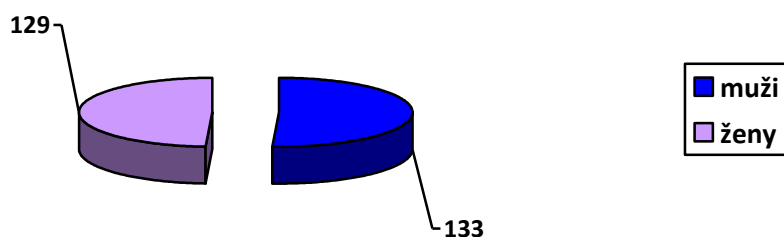
K 31.12.2024 žilo na území obce celkom 262 obyvateľov. V rámci celkového počtu obyvateľov, predstavujú ženy 49 % a muži 51 %. Štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia je charakteristická pre vidiecku populáciu na Slovensku. Obnova generácie je síce pomalá, ale v súčasnosti zabezpečujúca prirodzenú reprodukciu obyvateľstva v obci. V obci je takmer rovnako zastúpená mužská aj ženská zložka populácie.

Tabuľka č.3: Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia

Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia	
Muži	133
Ženy	129
SPOLU	262

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf č.3: Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia

Rozdelenie obyvateľstva podľa vekových skupín

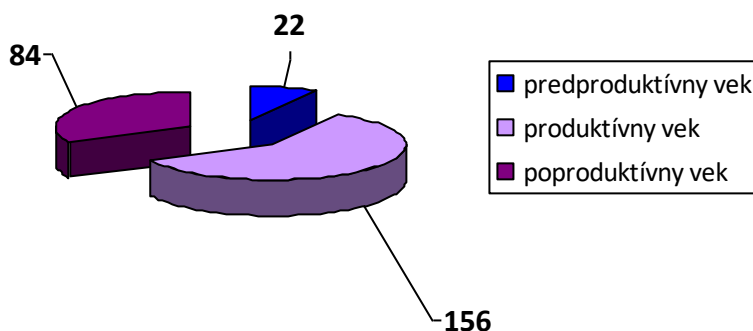
Demografický vývoj obyvateľstva sa odráža predovšetkým vo vekovej štruktúre obce. Všeobecným prejavom demografického vývoja obyvateľstva v obciach je nepriaznivá veková štruktúra z hľadiska vekových skupín. Vo vekovej štruktúre obyvateľov podľa údajov za rok 1996 - 2024 obce Rykynčice prevládajú obyvatelia v produktívnom veku. Vývoj obyvateľstva z hľadiska vekových skupín nezaznamenal v obci žiadne výrazné zmeny.

Z celkového počtu obyvateľov žijúcich v obci v roku 2024 bolo v predproduktívnom veku (0-14,9 rokov) 22 obyvateľov. Vo vekovej skupine 15 – 64,9 roka, tzn. V produktívnom veku bolo 156 obyvateľov a 84 obyvateľov v poproduktívnom veku (65 rokov a viac). Vyjadrené v percentách voči celkovému počtu obyvateľstva – predproduktívny vek tvoril 8 %, produktívny 60 % a 32 % tvorila skupina poproduktívneho veku.

Index starnutia v roku 1996 dosahoval hodnotu 108,97, v roku 2009 narástol nad 250. V roku 2024 dosiahol index starnutia hodnotu 381,82 t.j. na jedného predproduktívneho obyvateľa pripadajú skoro 4 dôchodcovia. Index starnutia v obci sa zvyšuje, tzn. podiel obyvateľov v predproduktívnom veku nie je v dobrom pomere s obyvateľmi veku poproduktívneho. Táto tendencia ukazuje na starnutie obyvateľstva v obci.

Priemerný vek obyvateľstva v obci v roku 2024 dosiahol hodnotu 50,68 rokov.

Graf č.4: Rozdelenie obyvateľstva podľa vekových skupín

Tabuľka č.4: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Obec	Trvalo bývajúce obyv.	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie					
		Základné	Bez maturity	S maturitou	Vysokoškolské	Bez vzdelania	Nezistené
Rykynčice	265	37	98	83	16	21	10

Zdroj: Štatistický úrad SODB 2021

Tabuľka č.5: Národnostná štruktúra obyvateľstva

Národnosť	Spolu	Slovenská	Rómska	Ukrajinská	Česká	Maďarská	Ostatné	Nezistená
Počet	265	254						11

Zdroj: Štatistický úrad SODB 2021

Tabuľka č.6: Materinský jazyk obyvateľstva

Materinský jazyk	Spolu	Slovenský	Rómsky	Maďarský	Ostatný	Nezistený
Počet	265	255				10

Zdroj: Štatistický úrad SODB 2021

Tabuľka č.7: Štruktúra náboženského vyznania obyvateľstva

Náboženstvo	Spolu	Rímsko katolícka cirkev	Evanjelická cirkev augsburského vyznania	Grécko katolícka cirkev	Pravoslávna cirkev	Bez vyznania	Nezistené
Počet	265	210	18			29	8

Zdroj: Štatistický úrad SODB 2021

Lokalizácia MRK v rámci sídelnej štruktúry

V rámci sčítania ľudu, domov a bytov v roku 2021 sa k rómskej národnosti v Rykynčiciach neprihlásil ani jeden občan. Štatistické údaje nevystihujú skutočný počet občanov rómskeho pôvodu. Ponúkame skutočný prehľad o počtoch marginalizovanej rómskej komunite v obci Rykynčice. Údaje sú spracované na základe prieskumu, ktorý robil Obecný úrad Rykynčice ku 31.12.2024.

Obyvateľstvo marginalizovanej rómskej komunity tvorilo podľa skutočného stavu, ktorý pravidelne aktualizuje obec Rykynčice k 31.12.2024 je 7% populácie obce a to v počte 18 obyvateľov podľa obyvateľov prihlásených na trvalý pobyt.

Menšia časť obyvateľov MRK v obci si vzhľadom k svojej vzdelanostnej, kultúrnej a sociálnej úrovni nedokáže bežnými prístupmi a spôsobmi zabezpečiť primerané bývanie. Ide o sociálne kategórie, ktoré sa z rôznych príčin nedokážu uplatniť na trhu práce alebo sú z neho úplne vylúčené a dostávajú sa do pozície sociálne ohrozených a marginalizovaných skupín obyvateľstva.

Dlhodobá koncepcia bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva a metódy jej financovania je preto vo svojej podstate zameraná na riešenie problematiky bývania príslušníkov sociálne vylúčených rómskych komunít v obecných koncentráciách, priestorovo segregovaných a separovaných osídleniach a je špecifickým doplnením koncepcie štátnej bytovej politiky. Jej cieľom je navrhnúť princípy riešenia a podporné nástroje zabezpečenia primeraného štandardu bývania príslušníkov sociálne vylúčených rómskych komunít v závislosti od miestnych socioekonomických podmienok. Vlastnícke vzťahy obyvateľov MRK v obci ku svojim obydliam sú rôzne. Väčšina obyvateľov MRK má vysporiadané aj vlastníctvo pozemkov, na ktorých stojí ich obydlie. Druhy obydli a ich vybavenia sú tiež rôzne.

Obyvatelia marginalizovanej rómskej komunity žijú vo vlastných obydliach. Obydlia, v ktorých žijú obyvatelia MRK sú zabezpečené elektrickou energiou a v niektorých prípadoch aj vodovodnou prípojkou.

Marginalizované skupiny ľudí, ktoré sú v spoločnosti vylúčené, znevýhodnené alebo im sú odopierané bežné práva a príležitosti môžeme identifikovať v každej obci. Tieto skupiny čelia diskriminácii a nerovnosti v rôznych oblastiach života vrátane zamestnania, bývania, vzdelania a zdravotnej starostlivosti. Príklady zahŕňajú menšiny, ľudí so zdravotným postihnutím, LGBTQ+ komunitu, bezdomovcov, imigrantov a iné skupiny, ktoré sú odsunuté na „okraj spoločnosti“. Taktiež sa môžu stať chránenou osobou v prípade trestného činu, ktorá podľa zákona požíva zvýšenú ochranu, napríklad dieťa, tehotná žena, osoba vyššieho veku, chorá osoba a pod.

Obec sa snaží pomáhať obyvateľom, ktorí by mohli byť ohrození prípadným odsunutím na okraj spoločnosti. Zabezpečuje čoraz viac bezbarierových prístupov v budovách a verejných priestranstvách, približuje občanom rôzne sociálne služby a pomoc pri komunikácii s organizáciami verejnej správy a iných inštitúcií. Podporuje rozvoj vzdelávania, snaží sa zlepšovať prístup ku vzdelávaniu, odstraňovať predsudky a diskrimináciu a zvyšovať kvalifikáciu obyvateľstva obce a ich zamestnateľnosť.

Bytový fond a bytová výstavba

Možnosti bývania a stavania rodinných domov a bytového fondu sú kľúčové faktory, ktoré ovplyvňujú demografický vývoj obce, rozvoj obce a naplňajú základnú obytnú funkciu obce.

Domový a bytový fond obce Rykynčice je tvorený 199 budovami, 185 rodinnými domami, 1 bytovým domom a 14 budovami iného charakteru. Z tohto celkového počtu bolo v roku 2021 trvale obývaných 102 domov (51%). Z 97 trvalo neobývaných domov je 72 určených na rekreáciu.

Na 1 byt pripadá 2,57 osôb a obytná plocha na 1 byt tvorila v priemere výmeru 42,52 m².

Tabuľka č.8. - 9.: Domy, byty a ukazovatele bývania v obci Rykynčice v roku 2021

Počet domov spolu	Rodinné domy		Bytový dom		Prevádzkové budovy s bytmi		Ostatné budovy	
	obývané	neobývané	obývané	neobývané	obývané	neobývané	obývané	neobývané
199	96	89	1, 4 byty	2 byty	5	6		2
Výmera v m ²	10400	6520	300	150	440	460		nezistená
Počet obyvateľov	234		18		10			

Zdroj: SODB2021

Byty	Rodinné domy/byt	Bytový dom/byt	Prevádzkové budovy s bytmi	Ostatné budovy/byt
Bez splachovacieho záchoda	64	0	3	nezistené
Bez kúpeľne	36	0	1	nezistené
Bez vodovodu	19	0	1	nezistené
Vlastný zdroj vody	8	0	3	nezistené

Zdroj: SODB2021

2.8 Vybavenosť obce

Technická infraštruktúra

Elektrická energia, zásobovanie vodou, kanalizácia, odpady, komunikačné siete

Obec Rykynčice je v súčasnosti zásobovaná elektrickou energiou 22 kV vzdušným vedením. Dodávateľom elektrickej energie je SSE Žilina a.s.

Elektrické siete sú vybudované pozdĺž miestnych komunikácií. V súčasnej dobe je elektrická energia zavedená do všetkých domácností obyvateľstva. Jedna domácnosť MRK bola z dôvodu neuhrádzania platieb za spotrebu elektrickej energie odpojené od siete.

Prevádzkovateľom elektrickej siete v obci je Stredoslovenská energetika, a.s.. Elektrické siete sú vybudované pozdĺž miestnych komunikácií. V súčasnej dobe je elektrická energia zavedená do všetkých domácností obyvateľstva.

Obec nie je plynofikovaná. Občania používajú väčšinou na varenie plynové bomby, elektriku alebo pevné palivo.

Kanalizácia nie je vybudovaná, obyvatelia využívajú žumpy a septiky.

Celoobecný vodovod je vybudovaný. Väčšina domácností má zabezpečenú prípojku na zdroj pitnej vody z verejného vodovodu. Na vodovod bolo v roku 2024 napojených 190 domov, z toho 8 podnikateľského charakteru. Priemerná ročná spotreba vody z verejného vodovodu je 9160 m³. Verejný vodovod o dĺžke 5799 m je v správe Mestského bytového podniku Krupina. V obci využívajú niektoré domácnosti aj vlastnú studňu a k dispozícii pre všetky domácnosti je taktiež obecná studňa.

Komplexné poštové služby sú zabezpečované prostredníctvom dodávateľskej pošty Rykynčice. Na území obce existuje pevná telefónna sieť spoločnosti Slovak Telekom a mobilná telefónna sieť T-Com, Orange a O2. Digitalizáciou telefónnej siete sa výrazne zlepšila komunikačná dostupnosť a využitie internetu.

Dopravné a inžinierske siete vytvárajú základný predpoklad pre rozvoj podnikateľských aktivít v regiónoch. Ide o finančne náročné investície, pre ktoré obec nedisponuje dostatočnými finančnými prostriedkami. V obci nie sú inžinierske siete vybudované kompletne a v budúcnosti sa počíta s ich dobudovaním. Technická infraštruktúra predstavuje veľmi dôležitý faktor pôsobiaci na ekonomický rozvoj obce. Vytvára podmienky pre kvalitné bývanie obyvateľstva, rozvoj podnikateľských aktivít v obci a okolí a poskytuje dôležité služby pre obyvateľov.

Obcou neprechádza cesta I. triedy. Nosnou pozemnou komunikáciou, ktorá vedie stredom obce je cesta II. triedy spájajúca obce Domaníky, Medovarce, Rykynčice, Plášťovce. Z jednej strany sa po 11 km napája na medzinárodnú dopravnú tepnu E77 Budapešť – Šahy – Banská Bystrica – Trstená – Krakov, ktorá má veľký význam pre celý región. Z druhej strany po 6 km na cestu I. triedy č.75 Nové Zámky – Veľký Krtíš-Lučenec.

Regionálnu verejnú osobnú dopravu môžeme chápať ako sociálnu službu, ktorú by mal štát poskytovať všetkým vrstvám obyvateľov, ktorí sa svojou prácou a odvodmi do daňových systémov podieľajú na fungovaní celého národného hospodárstva, a to podľa rovnakých pravidiel. Preto by všetci obyvatelia tohto štátu mali mať právo na dopravné služby spojené s ich ústavnými právami na prácu, na vzdelanie, na zdravotnú starostlivosť a teda mali by mať možnosť dopraviť sa za týmito účelmi verejnou osobnou dopravou. Verejnú dopravnú sieť v obci zabezpečuje autobusová a cestná doprava. Zabezpečuje ju SAD Zvolen a.s.. Intenzita autobusovej dopravy smer Krupina je dostatočná, premáva počas pracovných dní. Nedostatočné je najmä spojenie vo večerných hodinách a cez víkend. Prípadné medzery v dopravnom poriadku musia obyvatelia riešiť vlastnou dopravou. Vzdialenosť zo Rykynčice k najbližšiemu letisku Sliač je 65 km. Vzdialenosť od hlavného mesta SR Bratislavy je 172 km. Obyvatelia obce sa presúvajú za úradmi, do zamestnania, do škôl verejnou autobusovou dopravou a osobnou dopravou.

Tabuľka č.10: Súhrnný prehľad stavu základnej infraštruktúry v obci

Infraštruktúra	Rykynčice
cesty 1. kat	0
cesty 2 kat.	0
Ostatné v km	1,5
Železničná sieť v km	0
Plyn v m	0
Kanalizácia v m	0
ČOV	0
Vodovod v km	5,8
Vodný zdroj	Áno
Zber TKO	Áno
Klasický	Áno
Separovaný	Áno
Domové ČOV	0
Spôsob vykurovania	Pevné palivo, elektrina
Vedenie el. energie	Áno
Vzdušné	Áno
Káblové	Áno
Želez. stanica	Nie
Vlakové spoje	Nie
Želez. zastávka	Nie
Autobus. stanica	Nie
Autob. spojenie	Áno
Z toho expresné	Nie
Telefónny rozvod	Áno
Rozhlas	Áno
Káblová TV	Nie
Internetové pripojenie	Áno

Zdroj: obec

Občianska infraštruktúra**Základné služby, školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby**

Sociálnu a kultúrnu infraštruktúru v obci tvorí niekoľko budov a priestranstiev, ktorých využívanie je určené obyvateľom. V obci sú vybudované kultúrne domy, komunitné centrum, v ktorom sa nachádza aj knižnica, ďalej detské ihrisko, kostoly a domy smútku.

Tabuľka č. 11. - 12: Súhrnný prehľad stavu občianskej infraštruktúry v obci

Obec	Reštaurácia	Pohostinstvo	Cukráreň	Pošta	Banka	Polícia	Obchod
Rykynčice	1	0	0	0	0	0	1

Zdroj: obec

Obec	Nemocnica	Lekárneň	Mat. škola	Zákl. škola 1.st.	Zákl. škola 2.st.	Kult. Dom	Knižnica	Kostol	Dom smútku
Rykynčice	0	0	0	0	0	2	1	2	2

Zdroj: obec

V obci sa nenachádza ani Základná škola ani Materská škôlka. Obec má zriadené dva školské obvody. Podľa výberu rodičov deti navštevujú základnú a materskú školu v Hontianskych Nemciach alebo v Plášťovciach.

Obsluha obyvateľov obce a spádovej oblasti na úrovni základných zdravotníckych služieb je zabezpečená v zariadení zdravotného strediska v obci Hontianske Nemce. Nachádza sa tu ambulancia všeobecného lekára a gynekologická ambulancia. Tak isto môžu občania využiť služby praktických lekárov v Plášťovciach. V obci Hontianske Nemce aj v Plášťovciach sa tiež nachádzajú lekárne. V prípade odborných vyšetrení obyvatelia využívajú Nemocnicu s poliklinikou v Krupine, vo Zvolene a v Leviciach.

V obci Rykynčice sa nenachádza zariadenie sociálnych služieb, ktoré by tvorilo základnú jednotku nepretržitej starostlivosti o seniorov. Najbližšie zariadenia sú v okresnom meste Krupina, z toho jedno je vo verejnej správe, ďalej v obci Terany tiež vo verejnej správe. Kapacity zariadení pre potreby občanov okresu Krupina, ale nepostačujú. V týchto zariadeniach sa kopia zoznamy čakajúcich záujemcov o poskytnutie služieb.

Kultúra, šport, rekreácia a cestovný ruch

V obci Rykynčice majú tradície rôzne podujatia, ktoré sa viažu na určité obdobie v roku. Keďže v obci nie je kino, ani divadlo, obec sa snaží každoročne organizovať kultúrne podujatia, na ktorých sa občania stretnú, zabavia, porozprávajú. Naším cieľom je, aby sa v našej dedine všetci ľudia cítili dobre a aby sa k nám návštevníci obce radi vracali.

Tabuľka č.13: Kultúrno-spoločenské podujatia v obci

Kultúrno-spoločenské podujatia v obci		
Mesiac	Podujatie	Organizátor
Máj	Stavanie a rúcanie mája	Obecný úrad, DHZ
	Deň matiek	Obecný úrad
Jún	MDD	Súkromný podnikateľ
August	Rozlúčka s prázdninami	Súkromný podnikateľ
November	Katarínska zábava	Súkromný podnikateľ
December	Štefanská zábava	Súkromný podnikateľ
	Silvestrovská zábava	DHZ

Zdroj: Obec

Horné Rykynčice sú rodiskom a v minulosti boli pôsobiskom viacerých významných osobností spoločenského a kultúrneho života Slovákov.

Pavol Jánovský: (1742 – 1794), učiteľ, ľudovýchovný pracovník. Je autorom satirických básní a návodov na opatrovanie včiel, napísal latinský spis Liber memorialis (uložené v Maďarskom národnom múzeu v Budapešti).

Samuel Rafanides: (1772 – 1823), ev. kňaz

Karol Rafanides: (1814 – 1886), hudobný skladateľ, autor melódií k vlasteneckým piesňam a niekoľkých kompozícií pre klavír (Nitra milá Nitra,..) Zložil cirkevný chorál Add,uram,azigazságnsk (1861). Hudobnou tvorbou patril ku skladateľom ľudovo-výchovného zamerania. Knižne vydal Lutherov životopis (Život Dr. Martina Luthera ku potrebe evanjelického ľudu, 1885)

Jozef Matuška: (1795 – 1851), ev. kňaz, ovocinár. Napísal publikáciu o pestovaní ovocných stromov. Bol zvolený za prísediaceho do hontianskej stolice.

Ján Krstiteľ Valuš: (1853 – 1877), ostrihomský seminarista, publicista, ľudový liečiteľ a buditeľ. Vydal niekoľko popularizačných brožúr s náboženským obsahom. Uverejnil sériu reportáží a zaujímavostí, väčšinou s mravoučnou, náboženskou alebo protialkoholickou pointou.

Ján Alexander Rotarides: (1822 – 1900) učiteľ, básnik, učiteľ a revolucionár. Venoval sa zbieraniu ľudových piesní z krupinskej oblasti.

Michal Semian: (1826–1893) ev. kňaz

Karol Krupec: (1825–1861) ev. kňaz

Štefan Krupec: (1858 – 1926) ev. kňaz, náboženský spisovateľ. Od roku 1895 pôsobil ako evanjelický farár v Dvorníkoch, kde 3.júna 1926 zomrel. Bol autorom viacerých náboženských a cirkevno - historických prác.

Ján Petrík : Bol richtárom v Horných Rykynčiciach v meruôsmych rokoch a prispievateľom do Slovenských národných novín

Cestovný ruch je významným a nepopierateľným aspektom ekonomického rozvoja príslušného regiónu, pretože vytvára pracovné príležitosti pre skupiny obyvateľov, zvyšuje príjmy, stimuluje kapitálové investície, vytvára príležitosti pre rozvoj malých a veľkých podnikov. Obec a jej okolie ponúka výborné podmienky pre:

- pešiu turistiku
- cykloturistiku
- zber lesných plodov a liečivých rastlín
- športové aktivity

V katastrálnom území obce Dolné Rykynčice sa nachádza **Arborétum Feľata** . Vzdialenosť od Dolných Rykynčíc je 7 km. Kedysi to boli kráľovské lesy. Neskôr patrili ostrihomskému arcibiskupstvu (1896-1934). V r. 1934 súčasť lesov ako urbár odkúpila za cenu 80 tisíc Kč obec Rykynčice. V r. 1958 ich bezodplatne prevzala Správa lesov v Banskej Bystrici-Lesný závod Šahy. Na základe zákona o reštitúciách roku 1994 celý areál Feľata Vráťane arboréta prešiel do vlastníctva pasienkovej spoločnosti č.2 Dolné Rykynčice.

Projektantom a realizátorom arboréta bol lesník Ernest Koháry. Spočiatku to bola iba obyčajná zvedavosť, pretože ho veľmi lákala myšlienka či by bolo možné v týchto podmienkach vysadiť cudzokrajné dreviny, či sa im bude vôbec dariť, keď tu prevládajú hrabovo-dubové lesy.

25. 11. 1958 vysadil vo väčšom množstve prvé cudzokrajné dreviny dovezené z arboréta Kysihýbeľ pri Banskej Štiavnici. Skôr ako vznikol tento vŕdzelený klenot, v r. 1956 Ernest Koháry na ploche 0,5 ha založil lesnú škôlku pre potreby LZ Šahy. No však ešte v čase cirkevného vlastníctva týchto lesov (spomínaného ostrihomského arcibiskupstva) bola zriadená škôlka na ploche 0,2 ha. V blízkosti pôvodnej teda vznikla nová o rozmeroch 50 x 100 m, na ktorej už v r. 1957 boli vysadené prvé exotické dreviny. No za oficiálny dátum založenia arboréta Feľata sa počíta 25. november 1958, najskôr na ploche 7,58 ha, ktorá sa v r. 1981 rozšírila v rámci prevodu výmladkových lesov (dubín) na 15,77 ha. Ku koncu r. 1985 bolo b arboréte vysadených a evidovaných spolu 170 taxónov drevín, z toho 80 ihličnatých a 90 listnatých taxónov drevín. Získavanie výsadby schopného materiálu drevín sa realizovalo niekoľkými cestami: dopestovaním sadeníc zo semien vo vlastnej škôlke, nákupom zo škôlok z Českej republiky (Litomyšl, Říčany, Kroměříž) alebo darom z lesných škôlok a škôlok arborét z územia Slovenska (Banská Bystrica, Kysihýbeľ, arborétum Mlyňany, Liptovský Hrádok). Semená cudzokrajných drevín najmä tých, ktorých areál pri- rodzeného rozšírenia je na Severoamerickom kontinente boli získané prostredníctvom zahraničného obchodu dovážajúceho semená pre potreby štátnych lesov na Slovensku. Nájdeme tu vysadené stromy ako napr.: jedle, smrek, cyprušteky, smrekovce, jedle gaštany, tuje, sekvoje, platan ale aj jeffreyovu borovicu známou obrovskými šiškami a podobne. Z kríkov sú zastúpené napr.: hloh, šarlátová, cezmína, borievka, dráč, kalina vráskavolistá, vtáčí zob, pajazmín a iné. Arborétum Feľata bolo vybudované za odbornej i materiálnej pomoci pracovníkov Arboréta Mlyňany a dnes predstavuje cennú zbierku cudzokrajných drevín. Najkrajším miestom arboréta je Koháryho alej alebo platanova lúka. Arborétum Feľata je zaujímavé aj po stránke krajinárskej a poskytuje možnosť plnohodnotného oddychu v kvalitnom prírodnom prostredí. Je zaradené medzi cenné kultúrne pamiatky prírodného charakteru.

Návštevníci obce si môžu prezrieť Rímskokatolícky kostol Nepoškvrneného počatia Panny Márie, ktorý sa nachádza v Dolných Rykynčiciach z roku 1788. Požehnal ho 19.mája 1788 pomocný biskup Ondrej Szabó administrátor trnavského seminára. Kostol prešiel obnovou v roku 1821a 1930. V interiéri sa nachádza neskorobaroková polychrómovaná drevorezba - oltár z roku 1792. Má maľovanú iluzívnu architektúru, ktorej stred tvorí závesný obraz od J. Zanussiho z Trnavy. Nachádzajú sa tu bočné oltáre Božského Srdca na severnej strane a Panny Márie Lurdskej na južnej strane lode. Ďalej sa tu nachádza organ z roku 1913. Kamenná neskorobaroková krstiteľnica pochádza z obdobia okolo roku 1800. Historizujúca výmaľba kostola je z roku 1930 od rožnavského maliara Júliusa Ádáma. Kapacita kostola je 900 veriacich.

Obrázok č.1.: Rímskokatolícky kostol Nepoškvrneného počatia Panny Márie

Kaplnka svätých mučeníkov Jána a Pavla na Predhorí v Dolných Rykynčiciach bola postavená roku 1776 vo vinohrade východne od obce. Má hore vežičku a vnútri oltár s kamennými sochami (sochy patrónov boli prenesené do kostola). V minulosti sa tu konávali omše dva razy do roka, a to na Jána a Pavla a na svätú Regínu, kedy sa v obci zastavila morová epidémia.

Zachovali sa náhrobné kamene významných evanjelických farárov a šľachtickej Horváth Valerné, rodenej Pongrácz Mária zo Szent Miklosi és ó-Vári. V minulosti v Dolných Rykynčiciach bývalo niekoľko krížov. Kríže sú tu aj dnes: pred kostolom, na cintoríne, na Vrch potoku, nad Závozom, na Čiklove a dva murované pred súkromnými domami.

Vplyvom silnejúcej rekatolizácie v druhej polovici 17. storočia zostali evanjelici v Horných Rykynčiciach bez kostola, ale postavili si na obecnom pozemku pri potoku malú drevenú modlitebňu. V 18. storočí bola táto modlitebňa v zlom stave, za pôsobenia farára Mateja Dobaya (1732-1734) bola vystavaná nová drevená modlitebňa na pozemku, ktorý cirkvi daroval Krištof Nedecký.

Za pôsobenia Bohuslava Tablica v roku 1793 sa začalo s výstavbou v poradí už tretieho chrámu z pevnejšieho materiálu, kameňa. Tento bol postavený za poldruha roka. No v roku 1883 kanonická vizitácia konštatovala, že je potrebné chrám prestavať. Prestavba bola realizovaná v roku 1887 kedy bol na sviatok svätého Martina posvätený. Ďalšie opravy chrámu boli v rokoch 1930,1943, menšie práce v rokoch 1965,1974,1980,1983. Obec s veriacimi ev. a. v. patria do Hontianskeho seniorátu, ktorý je súčasťou Západného dištriktu.

Obrázok č.2.: Evanjelický a.v. kostol v Rykynčiciach

Obrázok č.3: Kríž nad obcou

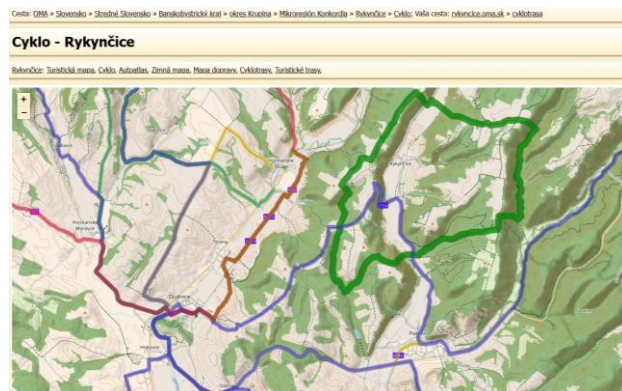
Cieľom obce je v nasledujúcom programovom období vytvoriť pre návštevníkov zaujímavý turistický bod a priniesť im atraktívnejšie zážitkové programy spoznávania prírody. Zároveň hľadať možnosti na budovanie nových náučných turistických chodníkov a zaujímavých lokalít, cyklotrás a rozvoj infraštruktúry spojenej s environmentálnym vzdelávaním. Zabezpečiť v obci udržateľný cestovný ruch, ktorý bude plne zohľadňovať svoje súčasné aj budúce hospodárske aj sociálne a environmentálne dosahy, riešenia potrieb návštevníkov, odvetví hospodárstva, životného prostredia aj domáceho

obyvateľstva. Pracovať na rozvoji tak, aby bolo využívané kultúrne a prírodné dedičstvo v súlade programovými rozvojovými dokumentmi regiónu a kraja.

Katastrom obce prechádzajú dva cykloturistické okruhy.

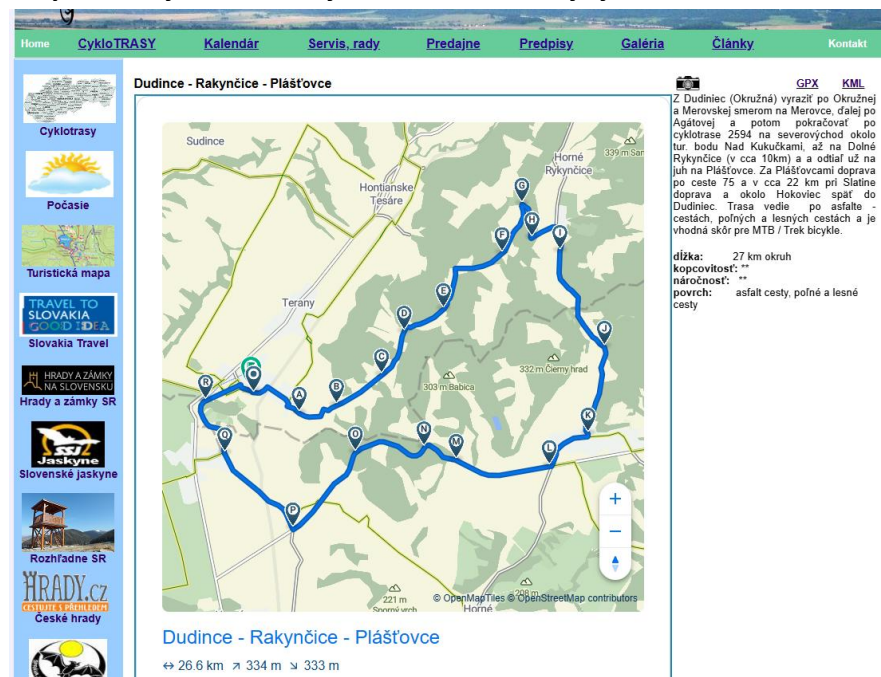
Okruh Rykynčice má približne 5 km. Je to jednoduchá trasa, ktorá vedie okolo obce.

Mapa č.8: Cykloturistická trasa – okruh Rykynčice

Okruh Dudince-Rykynčice- Plášťovce meria necelých 27 km, a prevýšenie je okolo 330 m.

Mapa č.9: Cykloturistický okruh Dudince-Rykynčice- Plášťovce

Vzhľadom k zjednodušeniu aktivít regiónu v oblasti cestovného ruchu boli založené inštitúcie cestovného ruchu regiónu, ktoré zastupujú OZ MAS Zlatá cesta a OCCR zriadené Banskobystrickým samosprávnym krajom. Inštitúcie boli založené s cieľom koordinácie aktivít cestovného ruchu za účelom rozvoja cestovného ruchu v regióne. Základnou

úlohou združení je vytvárať podmienky na všestranný rozvoj územia v súlade so špecifickými podmienkami ochrany prírody v regióne a cieľavedomý a koordinovaný postup pri tvorbe koncepcie rozvoja mikroregiónu.

Úrady, inštitúcie a organizované občianske iniciatívy

Obec Rykynčice má **Obecný úrad**, ktorý disponuje dostatočným personálnym a technickým zabezpečením. Na obecnom úrade pracuje manažment obce v zastúpení starostka obce, referentka, matrikárka a hlavný kontrolór obce. Okrem týchto zamestnancov má obecný úrad účtovníčku a upratovačku (dohody o vykonaní práce).

V obci sa nachádza Slovenská pošta. V neďalekom okresnom meste pôsobia iné bankové a poisťovacie inštitúcie, inštitúcie štátnej správy (Okresný úrad), špecializovaná štátna správa (Úrad životného prostredia, Katastrálny úrad) a verejnej správy (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).

Tabuľka č. 14: Zoznam aktívnych organizácií v obci

Evidencia organizácií v obci	
1.	Dobrovoľný hasičský zbor
2.	Urbárske pozemkové spoločenstvo Dolné Rykynčice
3.	Pozemkové spoločenstvo Urbár Horné Rykynčice

Zdroj: Obecné štatistiky

Občianske Združenie Miestna Akčná Skupina Zlatá cesta

Vznik Občianskeho združenia Zlatá cesta je výsledkom dlhoročnej spolupráce členov občianskych združení - Mikroregión Hontianka, Mikroregión Južné Sitno, Mikroregión Konkordia a združenia právnických osôb Región Sitno, ktoré sa usilujú o dosiahnutie regionálneho rozvoja s cieľom zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj vidieckeho priestoru. Združenie vykonáva svoju činnosť v území obcí Baďan, Beluj, Prenčov, Počúvadlo, Kráľovce - Krnišov, Žibritov, Svätý Anton, Štiavnické Bane, Dudince, Banská Štiavnica, Hontianske Moravce, Hontianske Nemce, Sebechleby, Banský Studenec, Dekýš, Ilija, Kozelník, Močiar, Podhorie, Vysoká, Devičie, Drážovce, Domaníky, Hontianske Tesáre, Ladzany, Lisov, Medovarce, Rykynčice, Sudince, Súdvce, Terany. Cieľom občianskeho združenia je zvýšiť kvalitu života vo vymedzenom území v zmysle článku 3 stanov, zlepšiť ekonomické príležitosti a sociálne podmienky vo všetkých oblastiach hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho, spoločenského, duchovného a športového života, všetkých ekonomických a sociálnych skupín jeho obyvateľov. Občianske združenie bude v spolupráci s ostatnými subjektami prostredníctvom svojich aktivít v uvedených oblastiach prispievať k všestrannému rozvoju územia, k zvýšeniu jeho konkurencieschopnosti a životnej úrovne jeho obyvateľov, na základe dokonalejšej znalosti územia, jeho potrieb, podmienok, zdrojov a potenciálov.

2.9 Ekonomická výkonnosť

Ekonomická výkonnosť obce súvisí s jeho podielom na tvorbe HDP a počte nezamestnaných v národnom hospodárstve. Všeobecne platí, že čím je vyššia ekonomická výkonnosť obce, tým je vyšší jeho podiel na tvorbe HDP a nižší jeho podiel na počte nezamestnaných. Príčinou nízkej ekonomickej výkonnosti obce nemusí byť iba nízka úroveň jej ekonomického potenciálu, ale aj jeho nedostatočné využívanie.

V hospodárstve obce Rykynčice má dominantné postavenie a tradíciu poľnohospodárstvo a priemyselné aktivity založené na využívaní a zhodnocovaní miestnych zdrojov (spracovanie dreva). Vysoký potenciál má aj odvetvie cestovného ruchu, kde v súčasnosti podnikateľské subjekty poskytujú reštauračné služby. Významnou pomocou pre ekonomickú výkonnosť obce je rozvoj podnikateľských aktivít v rôznych oblastiach výroby a služieb. Jedná sa prevažne o vinárstvo, tesárske práce, výroba nábytku, autoservis a pneuservis a iné drobné služby.

Tabuľka č.15: Evidencia podnikateľských subjektov v obci

P. č	Názov Subjektu	Adresa/ kontakt	Oblasť podnikania	Počet zamestnancov
1.	VINOJEK	Jaroslav Knapek, Školská 1490/36, 96001 Zvolen	Vinohradníctvo	1-2
2.	Pajta	Miroslav Melišek Hor. Rykynčice 102	Reštauračné služby	1
3.	Korvinum	Ing. Ladislav Korcsog Dol. Rykynčice 26	Vinohradníctvo	1
4.	Farma	Farma Medovarce, Borská 6, 84104 Bratislava	Chovateľstvo - ovce a hovädzí dobytok	5
5.	Miroslav Melišek	Hor. Rykynčice 102	Autoservis	1
6.	Agroskot	Cesta Slobody 771 Vinica	Rastlinná výroba	20

Zdroj: Obecné štatistiky

Dôležitými faktormi pre ekonomický rozvoj obce sú taktiež podmienky pre rozvoj podnikania v obci a podnikateľské aktivity súkromného sektoru. Súkromné podnikanie sa v obci sústreďuje predovšetkým do činnosti fyzických osôb zameraných na podnikanie, v oblasti obchodu a remeselníckych služieb. Podnikateľská aktivita je zameraná najmä na maloobchod, včelárstvo, poisťovníctvo, stavebné a lesnícke služby, ako aj služby na údržbu a opravu motorových vozidiel.

Celková podnikateľská aktivita v obci v porovnaní s priemernými ukazovateľmi rozvoja podnikania v SR je pomerne priaznivá. Väčšina obyvateľov predovšetkým trvale bývajúcich v obci, sa rozhoduje podnikáť ako fyzické osoby na základe živnostenského

povolenia, a to najmä z dôvodu straty zamestnania, využitia vzdelania a zručnosti v danom odbore a zamestnania rodinných príslušníkov a blízkych.

V samotnej obci sa priemyselná výroba nikdy nenachádzala. V minulosti bol v okresnom meste Krupina najdôležitejší z hľadiska výroby a zamestnanosti strojársky priemysel. Po roku 1989 došlo k poklesu priemyselnej výroby a k následnému poklesu pracovných miest v strojárskej firme Way Industry Krupina. Koncom 20. storočia začal útlmový program strojárskej výroby a v súčasnosti tento druh priemyslu už nie je z hľadiska zamestnanosti a výroby majoritný. Iný priemysel v okresnom meste zastupujú nábytkársky priemysel spoločnosť LIND, elektrotechnický priemysel spoločnosť BROTHER SLOVAKIA a WITTUR.

Územie obce ponúka výborné podmienky na poľnohospodársku výrobu, kde teplota v januári klesá na -3° až -6° C, v júli stúpa na 19° C až 26° C. Pestovanie niektorých teplomilných plodín obmedzuje vymrzanie pri inverzných situáciách. Bezmrázové obdobie trvá 160 – 180 dní. Priemerný ročný úhrn zrážok 600 -700 mm neposkytuje dostatok vlhky pre intenzívnu rastlinnú výrobu, pretože také i väčšie hodnoty dosahuje potenciálny výpar. Z hľadiska bonity pôdy patria pôdy Krupinskej planiny, ktorej súčasťou je aj územie obce Rykynčice k stredne produkčným / 4. stupňa zo 6-stupňovej škály /, niektoré k produkčným / 3. stupeň /. V katastrálnom území obce Rykynčice prevládajú hnedé pôdy, ktoré sa vyvinuli na nekarbonátovom pôdnom substráte a na tieto pôdne typy sa viaže lesné spoločenstvo a rastlinstvo. Tieto pôdy majú veľký význam pre intenzívne poľnohospodárstvo, ktoré má v tejto oblasti dobré podmienky. Perspektívnou sa javí oblasť alternatívneho poľnohospodárstva – pestovanie bio produktov.

Trh práce v BBSK a v okrese Krupina

V rámci uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce Banskobystrického samosprávneho kraja je dôležité si uvedomiť najdôležitejšie charakteristiky sociálno-ekonomického stavu regiónu, stupňa rozvoja spoločenského kapitálu, problematiku zamestnanosti a nezamestnanosti a problematiku vzdelávania. V rámci týchto faktorov budeme uvažovať o možnostiach uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce. Zamestnanosť Okres Krupina je prevažne poľnohospodársko-priemyselný.

Priemysel dominuje len v okresnom meste Krupina, a to len v strojárskom a nábytkárskom odvetví. Na ústupe je klasický, potravinársky. V obci a jeho okolí dominuje poľnohospodárska výroba. V okrese Krupina má na zamestnanosť veľký vplyv slabá infraštruktúra, malý počet malých a stredných podnikateľských subjektov a ich slabý rozvoj. Okres pociťuje nedostatok kvalifikovaného potenciálu v oblasti ľudských zdrojov, pretrvávajúcu stagnáciu poľnohospodárskych podnikov, v minulých rokoch aj zánik niektorých poľnohospodárskych družstiev, prípadne zmenu ich vlastníckych vzťahov. Zanikol tradičný potravinársky priemysel zrušením Krupinskej mliekarne a.s. a Mlynu Krupina a.s. a udomácnil sa nábytkársky priemysel. Významní investori vytvorili pracovné

príležitosti vo výrobe tonerových kaziet do tlačiarň a vo výrobe konštrukcií a rámov do výťahov.

Pre sídelnú štruktúru okresu je charakteristické, že väčšie a prosperujúcejšie obce sú situované predovšetkým na hlavných dopravných ťahoch, kým v odľahlejších polohách sú obce menšie s depresívnou vývojovou krivkou vo väčšine kritérií. V okrese je okrem toho pomerne vysoký podiel rozptýleného osídlenia vo forme malých osád a samôt. Silné stránky okresu Krupina: dostatok voľnej a relatívne lacnej pracovnej sily, rozsiahla domáca surovinová základňa drevnej hmoty /dub/ a kameňa /andezitu/ poskytujúca suroviny pre rozvoj drevospracujúceho priemyslu a spracovania kameňa, vybudovaná pozícia na exportných trhoch najmä v priemyselných odvetviach strojárstva, nábytkárskeho priemyslu a výrobkov z kameňa, geografická poloha – prístupnosť významnými cestnými komunikáciami, dlhodobý potenciál pre rozvoj letného turizmu, rekreačno športového turizmu a cykloturizmu v rámci priliehajúcich rekreačných oblastí, bohaté historické a kultúrne tradície, región s dobrou kvalitou životného prostredia, výhodné klimatické podmienky, región s najväčším počtom slnečných dní v roku, prírodné pamiatky.

Slabé stránky okresu Krupina: nízka technologická a technická úroveň výroby, nedostatočné využitie domácej drevnej suroviny a kameňa, obtiažne podmienky pre prílev domáceho a zahraničného investičného kapitálu, nedostatočná previazanosť najmä veľkých podnikov s potencionálnymi domácimi subdodávateľmi, nízka úroveň podnikateľských zámerov a následný obmedzený prístup k financiam, nevyužívanie geotermálnej energie pre vykurovanie domov, resp. rekreačné účely, nízka kúpna sila obyvateľstva, nerozvinuté podnikateľské prostredie, nedostatočný informačný systém, propagácia a nedostatočné ubytovacie kapacity, nedostatočná sieť poradenských služieb pre podnikanie v cestovnom ruchu, vysoký podiel poľnohospodárskej pôdy alokovanej v poľnohospodársky znevýhodnených podmienkach, slabá inovačná aktivita, zastaralé budovy a technológie, odliv kvalifikovaných síl z poľnohospodárstva, zlý stav budov – energeticky náročné prevádzkovanie.

Príležitosti v okrese Krupina: vstup nových podnikateľov /investorov/ do existujúcich výrobných priestorov, podpora živnostenského, remeselného podnikania a samozamestnávania, využitie miestnej remeselnej tradície a prvkov ľudovej kultúry, kultúrny potenciál pre organizovanie folklórnych slávností, oživenie tradičných remesiel, letná turistika, poznávacie chodníky, využitie laznických osídlení pre rozvoj agroturistiky a ekoturizmu.

Ohrozenia v okrese Krupina: úbytok kvalifikovanej pracovnej sily z regiónu, technologické a poznatkové zaostávanie, nedostatočná úroveň strategického plánovania, trvalé zrušenie regionálnej železničnej trate, odchod mladých, podnikateľsky schopných a kvalifikovaných pracovníkov z územia regiónu, nezáujem obyvateľstva o zvyšovanie kvalifikácie v oblasti projektovania a získavania finančných zdrojov zo štrukturálnych fondov, nevybudovaná infraštruktúra pre rozvoj cestovného ruchu a nevyhovujúca kvalita zariadení, nedostatočná prezentácia, zviditeľnenie, atraktivnosť a dostupnosť zariadení pre cestovný ruch a turizmus, nepriaznivý demografický vývoj.

Trh práce v obci Rykynčice z ekonomického hľadiska má pre ďalší rozvoj obce najväčší význam práve ekonomicky aktívna zložka obyvateľstva, v ktorej sa odráža ekonomická úroveň obce ako celku. Celkovú situáciu v ekonomickej aktivite obyvateľstva obce dokresľuje i stav nezamestnanosti. Údaje za posledné roky vykazujú kolísavú tendenciu počtu nezamestnaných. Medzi dlhodobo nezamestnaných patria predovšetkým obyvatelia s ukončeným základným vzdelaním a vyučením v odbore, ktorí hľadajú najťažšie umiestnenie na trhu práce. Mnoho obyvateľov hľadá rôzne iné príjmy pre zabezpečenie života, ako je napr. pomocné poľnohospodárske práce, práce v domácnostiach, kde sú obyvatelia dôchodcovia, a pod.

Nezamestnanosť

BBSK je jedným z troch krajov s najvyššou mierou nezamestnanosti. Nezamestnanosť v kraji v posledných rokoch dlhodobo klesala podobne ako na úrovni SR až do konca roka 2019 (SR 4,92 %, BB kraj 6,69 %). V roku 2020 začala nezamestnanosť následkom pandémie koronavírusu opäť rásť a dosiahla úroveň 9,83 %. Výrazné priestorové rozdiely v nezamestnanosti v rámci kraja potvrdzujú silnejšiu ekonomickú výkonnosť severozápadnej časti regiónu a, naopak, slabú rozvinutosť na juhu kraja. Najvyššia nezamestnanosť je v južných okresoch, najmä Rimavská Sobota a Revúca, ktoré s mierou nezamestnanosti na úrovni 18 – 20 % obsadzujú prvé dve priečky poradia okresov SR s najvyššou nezamestnanosťou.

Analýzy trhu práce hovoria o výraznom nedostatku pracovných síl na slovenskom trhu, pričom sa očakáva, že nedostatok bude pretrvávať aj v strednodobom horizonte. Dodatočná potreba pracovných síl v Banskobystrickom kraji do roku 2025 je prognózovaná na 40-tisíc osôb. Dodatočná potreba je pritom vyvolaná nesúladosťou medzi ponukou a dopytom na trhu práce. Uchádzačom okrem požadovanej kvalifikácie chýbajú aj niektoré kľúčové zručnosti. Očakáva sa, že až 70 % pracovných príležitostí bude vznikať na stredoškolských pozíciách, kde bude aj najväčší nedostatok pracovných síl.

Z dlhodobého hľadiska sa dopyt na trhu práce ubera od poľnohospodárstva, ťažby a priemyslu smerom k službám. Tento trend súvisí s rastúcou životnou úrovňou obyvateľov, je v súlade s vývojom v najvyspelejších krajinách a je urýchľovaný globalizáciou, technologickým pokrokom a inováciami. Očakáva sa, že do roku 2030 bude takmer štvrtina nových pracovných miest na Slovensku vytvorená v odvetví služieb a obchodu. Nárast by mal nastať aj na pozíciách kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov, technických a odborných pracovníkov a na manažérskych pozíciách.

Naopak, na pozíciách operátorov a montérov strojov a zariadení sa očakáva pokles, čo možno pripísať automatizácii a robotizácii. Svetové ekonomické fórum (WEF) prognózuje, že globálny trh práce sa v najbližších rokoch výrazne zmení. Pribudnú najmä pracovné pozície v IT sektore zamerané na vývojárske činnosti, automatizáciu a robotizáciu. Zároveň viaceré pozície (napr. administratívne pozície, účtovníci, pracovníci vo výrobe a pod.) budú v dôsledku automatizácie na ústupe. K podobným záverom dospeli aj

slovenské prognózy. V dôsledku automatizácie môže na Slovensku v budúcnosti zaniknúť viac než 60 % pracovných pozícií.

Z hľadiska udržateľnosti hospodárskeho rastu a zvyšovania zamestnanosti je kľúčové, aby sa pracovná sila dokázala flexibilne prispôbiť globálnym zmenám na trhu práce. Dôležitosť základných manuálnych a technických zručností („hard skills“) zamestnancov sa postupne znižuje. Výrazne rastie dôležitosť mäkkých a prierezových zručností („soft skills“). Zručnosťami budúcnosti, na rozvoj ktorých je potrebné sa zamerať, sú: analytické a kritické myslenie a komplexné riešenie problémov, aktívne učenie a techniky učenia, kreativita, originalita, iniciatíva. Najdôležitejšími technickými zručnosťami, ktorých dôležitosť rastie, sú technologický dizajn a programovanie (IT a digitálne zručnosti). Podiel obyvateľov Slovenska s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami dosahuje úroveň len 54 %. S tým priamo súvisí kvalita a dostupnosť vzdelávania mládeže, ale aj celoživotného vzdelávania.

Priemerná mesačná mzda v kraji dlhodobo rastie. Od roku 2010 sa zvýšila o viac než 50 %, čo kopíruje celoslovenský trend, a v roku 2019 dosiahla úroveň 1 113 eur. Stále však zaostáva približne o 14 % za priemernou mzdou v SR. Tento jav možno pripísať vyššie opisovanej nízkej produktivite práce, nízkej vyprodukovanej pridanej hodnote aj slabšej konkurencieschopnosti regiónu. Najvyššie mzdy sú v odvetví informačných a komunikačných technológií, finančných a poisťovacích službách a v energetike. Nezamestnanosť sa čoraz viac koncentruje medzi nekvalifikovanými osobami a do určitých častí v rámci regiónu. Najhoršie sú na tom dlhodobo nezamestnaní. Určité percento uchádzačov o zamestnanie má len malé šance získať prácu, pretože majú nízku alebo žiadnu kvalifikáciu, avšak časť ľudí stráca schopnosť nájsť si zamestnanie aj preto, že klesá ich sebavedomie a tým aj schopnosť prezentovať sa v dobrom svetle pred potenciálnym zamestnávateľom.

Dlhodobo nezamestnaní občania sa stávajú čoraz väčším problémom. Najčastejším dôvodom dlhodobého zotrvávania v režime nezamestnanosti je ich nedostatočné alebo minimálne vzdelanie a nízka zručnosť pre potreby trhu práce. Túto skupinu nezamestnaných charakterizuje predčasné ukončenie vzdelania, nevyhovujúca kvalifikácia z pohľadu ponuky voľných pracovných miest, strata pracovných návykov a motivácie pracovať, čím sa stávajú neuplatniteľnými na trhu práce.

Celkovo je pre región charakteristický vysoký počet nezamestnaných, nedostatok voľných pracovných miest, značný počet poberateľov sociálnych dávok a nízke príjmy obyvateľstva, ktoré sú pod úrovňou celoslovenského priemeru. Výrazne sa obmedzili pracovné príležitosti pre osoby s nižšou kvalifikáciou, ľudí nad 50 rokov a zdravotne postihnutých – nezamestnanosť v tejto skupine ľudí výrazne vzrástla a začala mať dlhodobý charakter.

Majetok obce a jeho štruktúra

Obecná samospráva môže ovplyvniť ekonomický rozvoj v obci viacerými spôsobmi:

- finančnými zdrojmi, ktorými disponuje v príjmovej časti rozpočtu, v mimorozpočtových fondoch a ich racionálnym využívaním,
- majetkom, ktorým disponuje a ktorý používa na zabezpečenie výkonu obecnej samosprávy,
- vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania v obci pre podnikateľské subjekty budovaním technickej infraštruktúry, využívaním regulačných ekonomických a iných nástrojov,
- koordinácnou činnosťou, ktorou môže usmerňovať a ovplyvňovať podnikateľské aktivity a aj ostatných podnikateľských subjektov v obci a v jej okolí.

Priamo môže obec ovplyvňovať ekonomický rozvoj v obci prostredníctvom rozpočtu a využitia obecného majetku. Fiškálna decentralizácia prebiehajúca v ostatnom období spolu s postupným prenesením kompetencií na vyššie územné celky a obecné samosprávy výrazne zvyšujú zodpovednosť obecnej samosprávy a rozširujú oblasti, v ktorých môže obec plniť svoje úlohy.

Majetok obce tvorí:

- Obecný úrad so sobášnou sieňou a kultúrnym domom
- Dom smútku, požiarňa zbrojnica, autobusová zastávka (Horné Rykynčice)
- Kultúrny dom (Dolné Rykynčice)
- Komunitné centrum
- Dom smútku, požiarňa zbrojnica, autobusová zastávka s tržnicou (Dolné Rykynčice)
- Budova so športovým zázemím
- Verejné priestranstvá obce s mobiliárom využívané obyvateľstvom
- Pozemky v extraviláne obce – poľnohospodárska pôda
- Miestne komunikácie, mosty, lávky, chodníky – obecné chodníky, cesty a premostenia využívané pešími účastníkmi a účastníkmi automobilovej dopravy
- Studňa a vodojem
- Verejné osvetlenie – využívané obyvateľstvom
- pamätná tabuľa rodáka: Ján Alexander Rotarides

Obecný rozpočet, dotácie a iné finančné príspevky

Rozpočet predstavuje základný nástroj finančného hospodárenia obce v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce v príslušnom rozpočtovom roku. Rozpočet obce vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce. Rozpočet územnej samosprávy, rozpočtový proces, pravidlá rozpočtového hospodárenia, zostavovanie a schvaľovanie záverečného účtu obce sú upravené zákonom č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov.

Obec Rykynčice štandardne pracuje s rozpočtom približne 100 tis. Eur ročne. Obec Rykynčice sa pravidelne zapája do zverejnených výziev Riadiacich orgánov operačných programov EÚ a aj iných možností na získanie finančných dotácií z národných zdrojov.

Projektové dokumentácie a implementácie projektových zámerov si obec Rykynčice zabezpečuje prevažne dodávateľsky, cez súkromné spoločnosti v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní služieb a tovarov.

2.10 Analýza externého prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou (oblasť Bratislavy). Obec Rykynčice je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice dvomi smermi – severoslovenským dopravným koridorom (cez Žilinu, Poprad a Prešov) a juhoslovenským dopravným koridorom (cez Nitru, Zvolen, Lučenec a Rožňavu).

Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti. Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027 Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a

investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplňkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpalo Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027. Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena).

Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov. Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobenú pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Obrázok č.4: Programy politiky súdržnosti v programovom období 2021 – 2027

PROGRAM SLOVENSKO	12 593 734 933 EUR
PROGRAM RYBNÉ HOSPODÁRSTVO SLOVENSKEJ REPUBLIKY	15 225 428 EUR
PROGRAMY PRE OBLASŤ VNÚTORNÝCH ZÁLEŽITOSTÍ	103 625 941,98 EUR

PROGRAMY ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE:
904 756 054 EUR (nielen slovenská obálka)

Interreg VI-A Slovensko - Česko	85 323 597 EUR
Interreg VI-A Slovensko - Rakúsko	55 500 000 EUR
Interreg VI-A Poľsko - Slovensko	129 839 952 EUR
Interreg VI-A Maďarsko - Slovensko	129 000 000 EUR
Interreg NEXT HU - SK - RO - UA	66 092 505 EUR
Interreg Danube Region Programme 2021-2027	215 000 000 EUR
Interreg Central Europe Programme	224 000 000 EUR

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko (brožúra MIRRI SK)

Obrázok 3: Prehľad finančných zdrojov Programu Slovensko na obdobie 2021 - 2027

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko (brožúra MIRRI SK)

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Rykynčice a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor nevyplýva len na obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018). Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR.

Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných a človekom vytvorených

systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

2.11 Zhodnotenie súčasného stavu

SWOT ANALÝZA

Swot analýza obce Rykynčice bola použitá ako metóda, ktorá vychádza z analýzy doterajšieho vývoja, súčasného stavu obce s uvedením jeho silných stránok, súčasného stavu obce s uvedením jeho slabých stránok, jeho potenciálnych rozvojových zdrojov – príležitostí (šanci), jeho potenciálnych ohrození rozvojových zámerov – hrozieb (rizík).

Pre definovanie základných prvkov SWOT analýzy obce boli využité poznatky z doterajšieho vývoja a súčasného stavu vybavenia obce, rozvojové zámery obce, strategické ciele, ich priority a opatrenia. Informácie pre SWOT analýzu sme čerpali zo stretnutí s občanmi, swot analýzy z PHSR obce a z auditu územia.

Silné stránky obce predstavujú potenciálne faktory ďalšieho rozvoja obce vo všetkých základných oblastiach. Vytvárajú východiskovú základňu pre stanovenie reálnych rozvojových cieľov pre sociálnu inklúziu v obci Rykynčice.

Slabé stránky obce predstavujú limitujúce faktory rozvojových zámerov a oblastí, na ktoré treba sústrediť pozornosť orgánov samosprávy. Príležitosti (šance) sú faktormi, ktoré umožňujú pri ich využití naplnenie rozvojových zámerov obce, ich reálnosť a urýchlenie. Poznanie reálnych príležitostí je východiskom stanovenia splniteľných rozvojových cieľov v obci Rykynčice.

Ohrozenia (riziká) predstavujú skutočnosti, ktoré môžu negatívne ovplyvniť resp. spomaliť realizáciu strategických cieľov v obci Rykynčice. Dôsledná analýza možností vzniku rizík na celospoločenskej i komunálnej úrovni predstavuje predovšetkým analýzu možností pri zabezpečovaní finančných zdrojov.

Tabuľka č.16: SWOT ANALÝZA

HOSPODÁRSTVO A ROZVOJ	
Silné stránky	• Geografická poloha, vybudovaná dopravná infraštruktúra • Kultúrne a historické hodnoty územia spojené s vinohradníctvom, ovocinárstvom a včelárstvom • Množstvo kultúrnych pamiatok (kostoly, kaplnky, objekty ľudovej architektúry) • Rekonštrukcia starých domov, chatárenie, dostatok nehnuteľností pre cestovný ruch • Existencia pôvodných vinohradov a ovocných sádov • Vinohradnícka a ovocinárska oblasť
Slabé	• Starnutie obyvateľstva (všeobecný trend na národnej úrovni)

stránky	
Príležitosti	- Možnosti bývania v atraktívnom prostredí - Zapojenie historických daností, tradícií a ľudových zvykov pri rozvoji rekreácie a turistiky - Zvýšenie atraktívnosti a príťažlivosti územia (odstránením, prebudovaním, sanáciou, zakrytím neestetických krajinotvorných objektov)
Ohrozenia	- Zvyšovanie priemerného veku obyvateľstva - Úpadok remeselnej výroby - Úpadok vinohradníctva, ovocinárstva

DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Silné stránky	- Priame autobusové spojenie s kúpeľným mestom Dudince okresným, krajským - Neďaleké napojenie na medzinárodnú cestu I. triedy Zvolen – Šahy 3 km /Krakov – Budapešť/ - Existujúca sieť miestnych asfaltových komunikácií
Slabé stránky	- Nerešpektovanie rýchlosti áut idúcich cez obec - Nedostatočná údržba miestnych komunikácií - Chýbajúce chodníky - Nevyhovujúca cestná infraštruktúra - Chýbajú technologicky doriešené stojany na bicykle
Príležitosti	- Dobudovanie cestnej infraštruktúry - Budovanie chodníkov v obci - Opravy miestnych komunikácií - Odklonenie ťažkej nákladnej dopravy - Technologicky doriešené stojany na bicykle - Dobudovanie cyklotrás
Ohrozenia	- Zrušenie autobusových spojení - Devastovanie miestnych komunikácií ťažkou nákladnou dopravou

TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Silné stránky	- Dobrá technická infraštruktúra obce / dobré osvetlenie obce, verejné priestranstvo v centre obce/ - Verejný vodovod
Slabé stránky	- Nedobudovaná technická infraštruktúra - Nedostatočný vzhľad niektorých častí obce, chýba údržba a obnova - Zastaralý vodovod /zastarané a poruchové rozvody vodovodu /
Príležitosti	- Vybudovanie kanalizácie - Dobudovanie infraštruktúry - Obnova obecných budov
Ohrozenia	- Problém vodovod – starý prívod – nebezpečenstvo častej poruchy - Nedostatok finančných prostriedkov na obnovu obecných budov

ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Silné stránky	• Zavedený systém triedeného zberu odpadu • Zvyšujúce sa množstvá vytriedených zložiek komunálneho odpadu • Neustále zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľov v oblasti zberu triedeného odpadu • Organizácia aktivít na podporu zberu odpadov a čistenia verejného priestranstva • Existencia zberného miesta na triedený odpad a na biologicky rozložiteľný odpad
Slabé stránky	• Nedostatok zdrojov na modernizáciu a optimalizáciu zabezpečenia technických služieb v obci • Nedostatočné ekologické povedomie obyvateľstva • Chýbajúca splašková kanalizácia a ČOV
Príležitosti	• Ďalšie zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľstva v oblasti životného prostredia • Príležitosť na získanie nenávratných finančných prostriedkov na projekty v oblasti životného prostredia • Vybudovanie splaškovej kanalizácie a ČOV
Ohrozenia	• Nedostatok zdrojov na modernizáciu a optimalizáciu zabezpečenia technických služieb v obci • Existencia čiernych skládok • Nedostatočné ekologické povedomie obyvateľstva • Chýbajúca splašková kanalizácia a ČOV

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Silné stránky	• Územie bez starých environmentálnych záťaží • Čistá a zdravá krajina (čistý vzduch, voda, pôda) • Zachované a atraktívne prostredie nepoznačené priemyselnou výrobou • Dramatický a zaujímavý terén s množstvom vyhlíadok na krajinu regiónu • Výdatné vodné zdroje • Vlastný zdroj pitnej vody • Bohatá fauna a flóra • Vysoká lesnatosť územia, dostatok drevnej suroviny • Bohatstvo lovnej zveri
Slabé stránky	• Nevyhovujúce podmienky v zime (znečisťovanie ovzdušia) v dôsledku vykurovania • Nedostatočné využívanie obnoviteľných zdrojov energie • Nedostatočná zaangažovanosť obyvateľov pri čistení lesov alebo uskutočnených brigádach • Slabé využívanie alternatívnych typov vykurovania • Mnoho domov nevyhovuje z hľadiska certifikácie budov – nezateplené
Príležitosti	• Zníženie emisného zaťaženia územia zmenou palivovej základne vykurovania domov na báze dreva • Využívanie obnoviteľných zdrojov energie (OZE) pri výrobe tepla a energie

	• Organizovanie brigád na vyčistenie zarastených pasienkov, lesov, vodných plôch a iných verejných priestranstiev
Ohrozenia	• Podceňovanie nutnosti spolupráce s odborníkmi z oblasti krajinnej ekológie a plánovania • Neúnosný rozvoj motorovej dopravy a jeho tlak na prírodné a životné prostredie • Prírodné katastrofy – povodne, víchrice

SOCIÁLNA OBLASŤ A NEZAMESTNANOSŤ

Silné stránky	• Znižovanie miery nezamestnanosti s predpokladom udržania klesajúceho trendu • Komunitné centrum • Aktívna spolupráca samosprávy s kľúčovými subjektmi, ako je napr. ÚPSVaR
Slabé stránky	• Málo pracovných príležitostí, odchod za prácou • Pretrvávajúci nízky záujem uchádzačov o zamestnanie a o pracovné príležitosti • Nízke kvalifikačné vzdelanie sociálne znevýhodnených obyvateľov, ktorí sú dlhodobo nezamestnaní • Chýba starostlivosť o starších obyvateľov (opatrovateľský stacionár) • Problémy sociálnej inklúzie • Nerovnosť príležitostí pohlaví a rás pri uplatňovaní sa na trhu práce
Príležitosti	• Zvyšovanie kvalifikovanej pracovnej sily a napĺňanie potrieb trhu práce • Vytváranie podmienok zo strany štátu pre zosúladenie zručností a potrieb trhu práce • Využívanie dotačných nástrojov a finančných mechanizmov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov a aktívnych opatrení trhu práce • Zriadenie denného stacionáru pre dôchodcov ako sociálne zariadenie • Zriadenie detského stacionáru pre matky s deťmi, komunitného centra • Organizovanie vzdelávacích aktivít v obci podporujúcich umiestnenie obyvateľstva na trhu práce • Získanie finančnej podpory na realizáciu projektových zámerov pre riešenie problémov týkajúcich sa zamestnanosti a sociálnej inklúzie
Ohrozenia	• Odchod pracovnej sily do miest s vyššou kvalitou života podporený legislatívnymi a regionálnymi zmenami • Legislatívne zmeny v oblasti pracovného práva, ktoré zvýhodňujú ekonomicky neaktívne obyvateľstvo voči ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu (EAO) • Nedostatočne motivujúca legislatíva pre mladých absolventov a vzrastajúci nezáujem absolventov o umiestnenie na trhu práce • Odchod mladých a vzdelaných ľudí za prácou mimo územia • Pretrvávajúca a platná legislatíva, ktorá nezohľadňuje úroveň kvalifikovanej sily a úroveň stredného školstva v nadväznosti na trh práce • Pretrvávajúce a prehlbovanie skrytých foriem diskriminácie na trhu

	práce - Nepriaznivý ekonomický a sociálny vývoj v spoločnosti a ohrozené existenčné podmienky pre zabezpečenie rodiny - Nástroje pomoci a podpory zamestnanosti nie sú dostatočne efektívne
--	--

VZDELANIE

Silné stránky	Potenciál rastu odbornosti a zručnosti
Slabé stránky	- Využívanie rekvalifikácie a jej nedostatočná efektívnosť - Apatia a nezáujem dlhodobo nezamestnaných obyvateľov na riešení svojho vzdelania a sociálneho statusu - Pokles počtu obyvateľov s dosiahnutým stredným odborným a vysokoškolským vzdelaním
Príležitosti	- Využívanie nástrojov ďalšieho vzdelávania, celoživotného vzdelávania a poradenstva pre dospelých - Možnosť čerpania finančných prostriedkov z fondov EU a rozpočtu SR na vzdelávacie programy - Dotačná podpora cielená na vzdelávacie aktivity - Zvyšovanie odbornej a vzdelanostnej úrovne zamestnancov obce
Ohrozenia	- Znižovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva - Nedostatok finančných zdrojov pre investovanie do vzdelávacích programov

SPOLOČENSKÝ ŽIVOT, VOĽNÝ ČAS, KULTÚRA A ŠPORT

Silné stránky	- Organizovanie tradičných kultúrnych a športových podujatí v spolupráci s obyvateľstvom /obecne, regionálne, nadregionálne/ - Obec má spoločenské priestory na realizáciu aktivít - Existencia rôznych združení - Aktívni občania - Udržiavanie zvykov a tradícií - Organizácia podujatí
Slabé stránky	- Nedobudovaná športová infraštruktúra - Preferovanie osobných účtov na sociálnych sieťach na marketingové účely obce - Slabá spolupráca s okolitými obcami v oblasti kultúry a športu
Príležitosti	- Udržanie ľudových tradícií, celoročných kultúrnych podujatí v obci z vlastných zdrojov a prostredníctvom získania doplnkových zdrojov financovania - Vytváranie lepších podmienok pre systematické zapájanie detí a mládeže do voľnočasových aktivít - Vybudovanie detských a športových ihrísk - Zrekonštruovanie nevyužívaných priestorov pre stretávanie miestnych združení

Ohrozenia	• Strata identity a kultúrnych hodnôt • Nedostatok finančných zdrojov na realizáciu kultúrnych, spoločenských a športových podujatí • Nezaujem ľudí o veci verejné • Zánik organizácii a združení
------------------	--

PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE A CESTOVNÝ RUCH

Silné stránky	• Propagácia v médiách, sociálne siete • Dobré podmienky na horskú cykloturistiku • Poľovný revír • Vysoká návštevnosť organizovaných podujatí • Remeslá – ovocinárstvo, vinohradníctvo, včelárstvo • Reštauračné služby
Slabé stránky	• Nevyužívanie prírodného potenciálu okolia na rozvoj cestovného ruchu (cyklotrasy, chodníky) • Nedostatočné využitie potenciálu krajiny pre rekreáciu a turistiku a hospodársku činnosť • Nedostatočná propagácia územia, nerozvinutý informačný systém • Nie sú žiadne možnosti ubytovania pre turistov v určitých obdobiach, propagačné materiály • Chýbajúce doplnkové služby cestovného ruchu • Chýbajúce štruktúry pre podporu podnikateľského prostredia (podnikateľský inkubátor) • Nerozvinuté malé a stredné podnikanie • Málo živnostníkov, zlé legislatívne podmienky pre podnikanie v niektorých odvetviach • Chýbajúca koncepcia okolitých obcí a miest pracovať spolu na rozvoji CR
Príležitosti	• Prírodné a kultúrno-historické podmienky obce ako potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v oblasti turizmu, cykloturizmu a rekreácie – využívanie doplnkových zdrojov na financovanie týchto rozvojových aktivít • Možnosti tradičnej letnej rekreácie spojenej s prírodnými, krajinárskymi a kultúrnymi hodnotami územia (horská turistika, poznávacia turistika, zber lesných plodov a bylín) • Možnosti vidieckej rekreácie • Starostlivosť o obec z hľadiska CR • Zvýšenie informovanosti o území • Cieľavedome podporovať a využívať potenciál cestovného ruchu • Vybudovanie náučného chodníka (história, vinohradníctvo, ovocinárstvo) • Efektívnejšia propagácia obce • Zjednotenie identity celého regiónu • Inovačný potenciál podnikov a potenciál pre budovanie poradenských štruktúr pre podnikanie, výskum, vývoj, inovácie, transfer know how

	podporený aj získaním nenávratných finančných prostriedkov • Vytváranie synergických efektov pri využívaní rozvojových faktorov prostredníctvom partnerstva so strategickými sociálno-ekonomickými partnermi • Rozvoj netradičného a extenzívneho poľnohospodárstva (pestovanie liečivých rastlín, včelárstvo, malé agrofarmy) • Využitie tradícií a znalostí predkov pri hospodárskom využití územia • Rozvoj lesného hospodárstva a poľovníctva • Zhodnocovanie drevnej suroviny • Obnova tradičných remesiel • Prepojenie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva s obnovou tradičných remesiel (výroba dreveného riadu a náradia, a pod.) • Podpora zmeny poľnohospodárskej produkcie – zameranie na výrobu a finalizáciu potravín (sady a pod.)
Ohrozenia	• Absencia miestnych koncepcií, strategických dokumentov, zručností a kapacít pre využitie potenciálu v oblasti rozvoja cestovného ruchu • Nezaujem a nedostatočné využívanie inovačného potenciálu a nedostatočný dopyt po inováciách v podnikateľskej sfére • Nepripravenosť ľudí na podnikanie • Národná regionálna politika – nedostatočná podpora malých podnikateľov, nedostatočná podpora cestovného ruchu a obnoviteľných zdrojov energie štátom • Nedostatočná až zlá koncepcia okolitých obcí pri rozvoji CR

SAMOSPRÁVA A BEZPEČNOSŤ

Silné stránky	• Aktívny dobrovoľný hasičský zbor s technikou • Ekonomický prínos čerpania nenávratných finančných príspevkov v rokoch 2014-2022 • Vysporiadané vlastnícke vzťahy obecných objektov • Obec vlastní poľnohospodársku pôdu • Kamerový systém obce
Slabé stránky	• Neúčasť obyvateľov na zastupiteľstve • Nezaujem určitej skupiny obyvateľstva o veci verejné • Nedostatok finančných prostriedkov • Nevysporiadané vlastnícke vzťahy pod obecnými objektmi • Obec nevlastní mechanizmy a stroje na rôzne práce • Nezrekonštruované miestne cintoríny
Príležitosti	• Orientácia na efektívne partnerstvá a spoluprácu aktérov regionálneho rozvoja • Vysporiadanie vlastníckych vzťahov • Zakúpenie strojového a technického vybavenia obce • Rozšírenie kamerového systému • Získanie finančnej podpory z EÚ alebo ŠR SR • Systémové vzdelávanie zamestnancov obce v oblasti efektívneho riadenia samosprávy

	• Zabezpečenie školenia v odborných činnostiach pre obecných pracovníkov
Ohrozenia	• Nedostatok finančných zdrojov • Nevysporiadané vlastnícke vzťahy • Problémy legislatívne, nedôsledná legislatívna podpora • Nedostatočná osвета a informovanosť • Zvýšenie kriminality v obci • Strata alebo zneužitie dôležitých informácií o obci a jej vedení

INFORMATIZÁCIA OBCE

Silné stránky	• Fungujúca internetová sieť • Web stránka obce
Slabé stránky	• Málo finančných zdrojov na informatizáciu obce • Chýbajúce softvérové riešenia a programy
Príležitosti	• Vypracovanie koncepcie informatizácie obce • Zakúpenie softvérových riešení a programov
Ohrozenia	• Málo zainteresovaných obyvateľov do riadenia a možných príležitostí v obci • Neúspešnosť pri získavaní finančných grantov

Swot analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození poskytla prehľad potenciálnych obmedzení i možností pri ďalšom rozvoji obce. Jej zhodnotenie umožnilo stanoviť nevyhnutné priority strategických cieľov v jednotlivých oblastiach a prijať opatrenia na zabezpečenie ich dosiahnutia. Analýza príležitostí a ohrození umožnila odhaliť doteraz nevyužité šance a súčasne definovať riziká, s ktorými sa samospráva môže v ďalšom období stretnúť.

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä Agendou 2030. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení.

Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné napíňať. Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce.

Sú nimi:

- Vzdelanie pre dôstojný život,
- Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,
- Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,
- Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,
- Právny štát, demokracia a bezpečnosť,
- Dobré zdravie.

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska. Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rykynčice na roky 2026-2032 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

3.1 Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorit a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

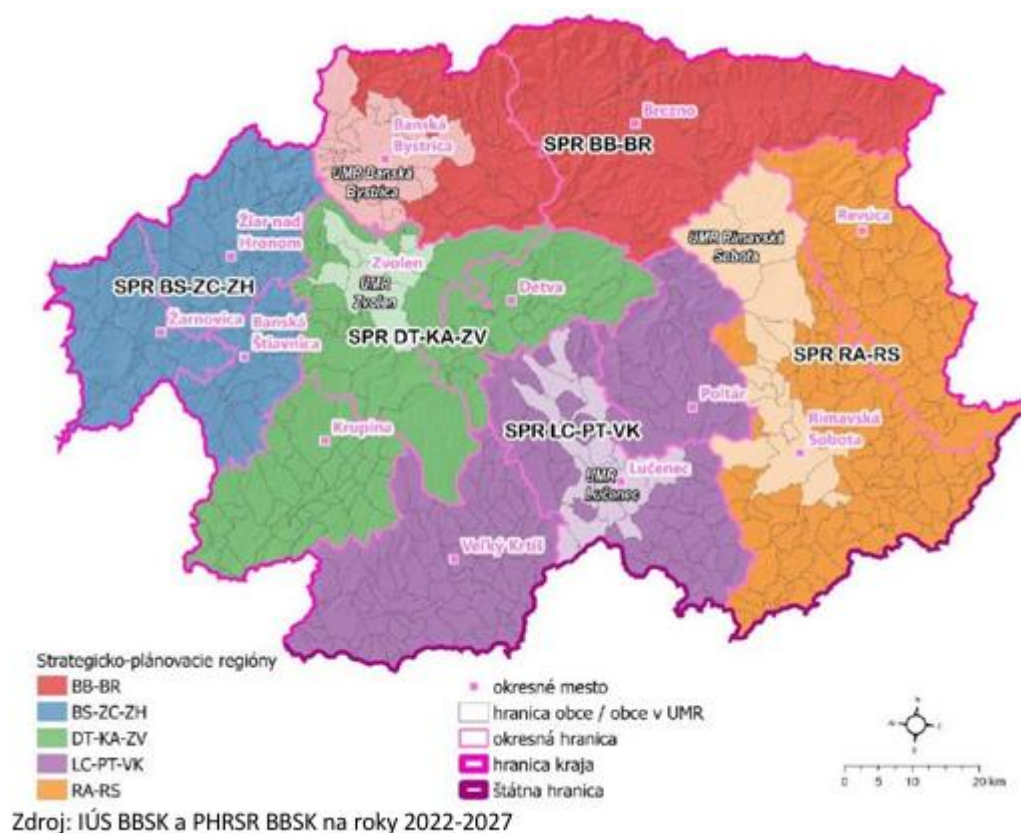
Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti**:

- 1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva*
- 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
- 3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT*
- 4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv*
- 5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.*

V novom programovom období (2021-2027) nastávajú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. Strategicko-plánovacie regióny (SPR), ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme integrovanej územnej stratégie (IUS) a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR.

Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce). Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). Obec Rykynčice leží v Banskobystrickom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je súčasťou strategicko-plánovacieho regiónu SPR Detva-Krupina-Zvolen.

Obrázok č.5: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Banskobystrického kraja

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. **Každý samosprávny kraj na Slovensku** a každé **územie udržateľného mestského rozvoja (UMR mestská funkčná časť)**, zadané Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie) definuje tzv. Integrované investičné balíčky (resp. integrované projektové balíčky). Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by nepriniesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky).

Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného investičného balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia** (IUI, angl. skratka ITI). Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv

Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

3.2 Strategická vízia a hlavný cieľ obce

Strategickým zámerom obce je prostredníctvom tohto dokumentu zaviesť také systémové prepojenia, ktoré umožnia zrýchlenie vlastnej dynamiky rozvoja obce a následne aj regiónu. Predkladaný dokument na základe systematickej analýzy ponúka možnosti rozvoja obce zohľadňujúc tak historický vývoj ako aj súčasnú východiskovú situáciu. Uvádzaný rámec bude orientačným bodom nielen pre tvorbu konkrétnych projektov rozvoja obce, ale aj pre posudzovanie projektov, ktoré sa budú uchádzať o podporu realizácie zo strany obce.

Predkladané dlhodobé rozvojové zámery a plány obce vychádzajú zo súčasnej situácie v obci, sú založené na prirodzených a všeobecne platných princípoch, takže sú apolitické. Z toho dôvodu sú prijateľné a akceptovateľné aj pre ostatné, nasledujúce vedenia obce. Len naplnením dlhodobých stratégií, cieľov a opatrení sa podarí dosiahnuť naplnenie stanovenej vízie.

Hlavné dlhodobé zámery obce, z ktorých sa odvodzujú čiastkové ciele sú:

- Riešenie súčasných a predpokladaných problémov obce so zreteľom na dlhodobý rozvoj
- Trvalo udržateľný a komplexný rozvoj obce
- Zvýšenie atraktívnosti obce

Riešenie súčasných a predpokladaných problémov obce so zreteľom na dlhodobý rozvoj

Spracované analýzy v predchádzajúcich kapitolách vyšpecifikovali problémové oblasti, ktoré musí obec riešiť. V rámci predkladaných riešení sa kladie dôraz na riešenia, ktoré akcentujú dlhší časový horizont.

Trvalo udržateľný a komplexný rozvoj obce

Rozvoj obce musí byť trvalý a trvalo udržateľný. Toto je proces zabezpečovania neustále sa zvyšujúcich nárokov občanov na kvalitu života. Rozvoj obce je teda reakciou na požiadavky občanov. Je evidentné, že tieto požiadavky zasahujú všetky oblasti života a sú

tak z hľadiska obce komplexné. Ak teda hovoríme o rozvoji obce, je to v podstate nikdy nekončiaci proces plnenia rozvojových zámerov.

Zvýšenie atraktívnosti obce

Obec je organický celok produkujúci služby a statky pre obyvateľov. Z tohto hľadiska je kvalita týchto činností porovnávaná s inými obcami. Občan pri rozhodovaní, kde bude žiť, pracovať a odvádzať dane, sa rozhoduje aj na základe kvality služieb, ktoré obec poskytuje.

Obec sa tak z objektívnych dôvodov dostáva do konkurenčného boja o získanie obyvateľov. Rovnaká je tiež aj motivácia investorov a podnikateľských subjektov. Rykynčice sa preto zo spomínaných dôvodov dlhodobo cielene usilujú o neustále zvyšovanie svojej atraktívnosti.

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont.

Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná strategická vízia obce:

„Obec Rykynčice je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.“

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť hlavný cieľ rozvoja obce Rykynčice na roky 2026-2032. Hlavným cieľom rozvoja obce je ***„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“***.

Pre naplnenie strategickej vízie si teda obec Rykynčice stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

Tabuľka č.17: Rozvojové oblasti

Hospodárska oblasť	Sociálna oblasť	Enviromentálna oblasť
Rozvoj lokálnej ekonomiky, Budovanie SMART infraštruktúry	Bývanie a bezpečnosť	Odpadové hospodárstvo
Technická infraštruktúra Mobilita	Občianska infraštruktúra, vybavenosť obce	Ochrana životného prostredia
Partnerská spolupráca	Kultúra, šport, voľný čas a cestovný ruch	Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO ₂

Zdroj: obec

A.) Hospodárska oblasť – táto prioritná oblasť pozostáva z 3 priorít: rozvoj lokálnej ekonomiky, budovanie SMART infraštruktúry (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, realizácia SMART riešení, skvalitňovanie verejných služieb), mobilita (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov) a technická infraštruktúra (dobudovanie technickej vybavenosti obce – kanalizácia, ČOV) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).

B.) Sociálna oblasť – prioritná oblasť pozostávajúca z 3 rozvojových priorít: bývanie a bezpečnosť (podpora bývania v obci, prevencia kriminality), občianska infraštruktúra, vybavenosť obce (skvalitnenie občianskej vybavenosti, čiastočná rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a kultúra, šport, voľný čas a cestovný ruch (rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies, podpora atraktivity obce, podpora starostlivosti o historické objekty).

C.) Environmentálna oblasť – tretia prioritná oblasť pozostáva z 3 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov), ochrana životného prostredia (starostlivosť o intravilán a extravilán katastra obce, vodné toky a vodné plochy, geologické zvláštnosti) a adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂ (realizácia zelených a modrých investícií, zvyšovanie biodiverzity, využívanie obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, realizácia protipovodňových opatrení).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení a projektových zámerov, bude obec naplňovať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Tabuľka č.18: Vízia, ciele a priority

Vízia			
<i>Obec Rykynčice je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.</i>			
Hlavný cieľ			
<i>Zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce</i>			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Strategický cieľ	Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na	Podporovať skvalitňovanie občianskej	Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov

	podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry	vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia	kvalitné a čisté životné prostredie
Priority	• Rozvoj lokálnej ekonomiky, budovanie SMART infraštruktúry • Mobilita • Technická infraštruktúra • Partnerská spolupráca	• Bývanie a bezpečnosť • Občianska infraštruktúra, vybavenosť obce • Kultúra, šport, voľný čas a cestovný ruch	• Odpadové hospodárstvo • ochrana životného prostredia • Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality 2.2 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.3 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.4 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.5 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity 3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE 3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry

Zdroj: Vlastné spracovanie

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projektové zámery na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a projektových zámerov.

Táto časť obsahuje konkrétne opatrenia a projektové zámery, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám, súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia a projektové zámery podľa prioritných oblastí

V strategickej časti zadefinované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých konkrétnych projektových zámerov. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027.

Realizácia projektových zámerov v rámci zadefinovaných opatrení podporí inteligentnú transformáciu hospodárstva, napomôže prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu, posilní mobilitu a digitalizáciu, prispeje k budovaniu sociálnejšej Európy a posilní miestny rozvoj (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektových zámerov na území obce – pričom tieto projektové zámery svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projektové zámery, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Niektoré projektové zámery sú pritom „zložitejšie“ – budú si vyžadovať napr. spracovanie projektovej dokumentácie, inžinierske činnosti, zapojenie väčšieho počtu osôb do manažmentu takéhoto projektu a pod. Zároveň sú tu však uvedené aj také projektové zámery, ktoré predstavujú spravidla jednoduchšie „činnosti“ (nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti). Všetky takéto zámery – či už „jednoduchšie“ alebo „zložitejšie“ – budeme v tejto aj ďalších kapitolách označovať pod rovnakým názvom „projektový zámer“.

Všetky projektové zámery, ktoré sú v tomto PHSR zadefinované, môžu byť realizované v rámci integrovaných investičných balíkov, zadefinovaných či už v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHSR VÚC Banská Bystrica) alebo v integrovanej územnej stratégii SPR Banská Štiavnica-Žarnovica-Žiar nad Hronom (IUS SPR Detva-Krupina-Zvolen); môžu byť taktiež zahrnuté medzi integrované územné investície (financované z EŠIF).

Tabuľka č.19: Plán aktivít

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projektový zámer
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov - podpora malých agrofariem a tradičných remesiel - stravovacích a ubytovacích služieb Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód
1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb	Proj. zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.) Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov Proj. zámer 1.2.3: Obstaranie komunálnej techniky na údržbu verejných priestorov - nákup potrebnej techniky a vybavenia na údržbu verejných priestranstiev (napr. traktor, nakladač, kosačka, zametač, odhrňáč snehu, fréza a pod.) Proj. zámer 1.2.4: Obstaranie územného plánu obce - obstaranie územného plánu obce v súlade so zákonom o územnom plánovaní
1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia miestnych komunikácií, lávok a mostov - obnova poškodeného povrchu miestnych komunikácií - rekonštrukcia obecných mostov a lávok - dohodnutie spolupráce na oprave miestnych komunikácií s organizáciou Štátne lesy SR, ktorých mechanizmy a nákladné vozidlá poškodzujú

	miestne komunikácie Proj. zámer 1.3.2: Výstavba chodníkov v obci - vybudovanie a dobudovanie chodníkov pre peších na miestach, kde to lokálne územno-technické pomery dovoľujú – predovšetkým pozdĺž hlavnej cesty (I/51) Proj. zámer 1.3.3: Výstavba a obnovenie cyklistických a náučných chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry - vybudovanie samostatných, od komunikácií stavebne oddelených cyklistických chodníkov - osadenie altánkov, lavičiek, informačných tabúl, nabíjačiek na elektrické bicykle a pod. - vybudovanie náučných chodníkov
1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	Proj. zámer 1.4.1: Dobudovanie vodovodu, rekonštrukcia existujúcej vodovodnej siete - modernizácia vodovodu Proj. zámer 1.4.2: Poskytovanie súčinnosti pri výstavbe kanalizácie a ČOV - výstavba čističky odpadových vôd a pripojenie kanalizačných vetiev na ČOV - obstaranie dokumentácie na kanalizáciu - vybudovanie kanalizácie Proj. zámer 1.4.3: Dobudovanie technickej infraštruktúry - bezdrôtový rozhlas, verejné osvetlenie s využitím OZE (solárne svietidlá a pod.)
1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	Proj. zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami a inými organizáciami
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
2.1 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality	Proj. zámer 2.1.1: Rozšírenie kamerového systému - osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie kriminality a protispoločenského správania v obci, príp. aj monitorovania bezpečnosti cestnej premávky Proj. zámer 2.1.2: Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave - osadenie rôznych dopravno-bezpečnostných zariadení a prvkov (napr.

	vypuklé zrkadlá, dopravné značky, merače rýchlosti, spomaľovače rýchlosti, prechody pre chodcov, osvetlenie prechodov, nástupné ostrovčeky, zábradlia okolo exponovaných úsekov komunikácií a pod.)
2.2 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti	Proj. zámer 2.2.1: Úprava verejných priestranstiev -stavebné úpravy a výsadba zelene Proj. zámer 2.2.2: Rekonštrukcia obecných budov a objektov - rekonštrukcia exteriéru a interiéru kultúrneho domu aj s vykurovaním a zníženie energetickej náročnosti - rekonštrukcia exteriéru a interiéru hasičskej zbrojnice - rekonštrukcia exteriéru a interiéru obecného úradu -modernizácia autobusových zastávok a tržnice Proj. zámer 2.2.3: Rekonštrukcia domu smútku a cintorína -rekonštrukcia exteriéru a interiéru domu smútku -terénne práce a oplotenie cintorínov Proj. zámer 2.2.4: Zriadenie vhodných priestorov pre potreby Evanjelickej a.v. cirkvi - poskytnutie vhodných priestorov pre potreby cirkvi (napr. po zrekonštruovaní budovy kultúrneho domu)
2.3 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít	Proj. zámer 2.3.1: Modernizácia komunitného centra - modernizácia vnútorných priestorov
2.4 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času	Proj. zámer 2.4.1: Výstavba multifunkčného ihriska - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu športových aktivít - výstavba fitnesscentra v prírode - workoutové ihrisko Proj. zámer 2.4.2: Vybudovanie detského ihriska - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu voľnočasových aktivít - osadenie preliezok, hojdačiek a ďalších prvkov na hranie detí
2.5 Podpora spoločenského a kultúrneho života	Proj. zámer 2.5.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies

Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov	Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve, realizácia osvetových a vzdelávacích aktivít - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov - implementácia rôznych SMART prvkov za účelom kvalitatívneho zlepšenia nakladania s odpadmi - realizácia edukatívnych aktivít rôznej povahy pre miestnych obyvateľov a iných pôvodcov odpadu za účelom zlepšenia nakladania s odpadmi
3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity	Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov - výkon starostlivosti o verejnú zeleň - výsadba novej zelene (stromy, kríky, tráva, kvety a pod.) za účelom rozširovania zelených plôch v intraviláne obce Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí - v spolupráci rôznymi subjektmi realizácia rôznych ďalších adaptačných opatrení, ako napr. dažďová záhrada, hmyzí hotel, včelia záhrada, vodná fontána, zelené parkovisko, zriadenie oddychovej zóny pri priehrade (chov rýb) a pod.
3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE	Proj. zámer 3.3.1: Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov - osadenie príslušnej techniky na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie Proj. zámer 3.3.2: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách - realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. zatepľovanie budov, výmena kotlov a pod.) Proj. zámer 3.3.3: Komplexná obnova budovy kultúrneho domu, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti - výmena poškodenej strešnej krytiny, ako aj komplexná rekonštrukcia strechy - zateplenie budovy, úprava fasády - výmena otvorových výplní - rekonštrukcia interiérových priestorov (elektroinštalácia, rozvody vody a

	kúrenia, výmena kotlov, omietky, podlahy) - obstaranie vnútorného vybavenia
3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry	Proj. zámer 3.4.1: Realizácia protipovodňových a vodozadržných opatrení - realizácia celého komplexu vzájomne prepojených aktivít zameraných na elimináciu prípadných povodní, zadržiavanie vody krajine, zvyšovanie biodiverzity a pod.

Zdroj: Obecný úrad

Tabuľka č.20: Merateľné ukazovatele

Merateľné ukazovatele		
Prioritná oblasť 1 HOSPODÁRSKA	Prioritná oblasť 2 SOCIÁLNA	Prioritná oblasť 3 ENVIRONMENTÁLNA
Opatrenie 1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov - počet nových podnikajúcich subjektov - počet novovzniknutých služieb - počet nových rodinných fariem, počet nových spoločných hospodárskych dvorov, počet zapojených poľnohospodárskych podnikov do finalizácie produkcie - počet produktov miestnej výroby na trhu - počet podporených agrofariem - počet novovzniknutých a obnovených remesiel - počet dobudovaných stravovacích kapacít - počet ubytovacích kapacít na súkromí / počet lôžok - web stránka / počet návštev na stránke - počet návštevníkov - počet zriadených nových prevádzok pre účely doplnkových služieb	Opatrenie 2.1 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality - Počet nových osadených kamier - Počet nových dopravno-bezpečnostných zariadení a prvkov Opatrenie 2.2 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti - počet zrekonštruovaných obecných budov a objektov - počet nových verejných bezbariérových vstupov - počet m2 plôch zrekonštruovaných verejných priestranstiev - počet novovzniknutých priestorov pre spolkovú činnosť Opatrenie 2.3 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít - počet zrekonštruovaných obecných budov - počet modernizovaných zariadení občianskej	Opatrenie 3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov - počet osvetových materiálov pre verejnosť - počet aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva - počet obyvateľov zapojených do aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia - počet SMART prvkov za účelom kvalitatívneho zlepšenia nakladania s odpadmi Opatrenie 3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity - počet m2 revitalizovaných verejných priestranstiev - počet vysadenej zelene - počet adaptačných opatrení na zvyšovanie biodiverzity

• počet nových služieb turistom Opatrenie 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb • Počet podporených aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti • Počet podporených aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti • Počet vzdelávacích aktivít pre zamestnancov a obyvateľov • Počet zakúpenej techniky na údržbu verejných priestranstiev • aktualizácia a digitalizácia územného plánu Opatrenie 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry • počet km rekonštruovaných miestnych komunikácií • počet km vybudovaných, obnovených chodníkov pre peších • počet rekonštruovaných premostení a lávok • počet km siete turistických trás a cyklotrás • počet zriadených náučných chodníkov • počet vybudovaných oddychových miest s prístreškami • počet informačných a orientačných objektov	vybavenosti • počet vytvorených pracovných miest • počet vzdelávacích, rekvalifikačných a motivačných programov • percento nárastu klientov komunitného centra Opatrenie 2.4 Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času • počet nových voľnočasových aktivít • počet nových plôch, objektov a zariadení športu, kultúry a oddychu • počet osôb využívajúcich areály Opatrenie 2.5 Podpora spoločenského a kultúrneho života • počet obnovených tradícií • počet podporených spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení • počet vzniknutých záujmových združení a spolkov • počet programov práce s verejnosťou • počet organizovaných podujatí • počet účastníkov na podujatiach • počet obyvateľov zapojených do aktivít • počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných • počet získaných dotácií a	Opatrenie 3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE • počet zateplených budov • počet fotovoltických elektrární • počet prvkov využívajúcich OZE • percento zníženia energetickej náročnosti Opatrenie 3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry • kapacita protipovodňovej nádrže • počet realizovaných prvkov protipovodňových a vodozádržných opatrení
--	---	---

- počet m2 vybudovaných odstavných plôch Opatrenie 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosť obce - počet km vybudovaného alebo rekonštruovaného vodovodného potrubia - počet km vybudovanej kanalizácie - počet vybudovaných ČOV - počet nainštalovaných solárnych svietidiel - počet bodov bezdrôtového rozhlasu Opatrenie 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami - počet spolupracujúcich organizácií	nenávratných finančných príspevkov	
--	------------------------------------	--

Zdroj: vlastné spracovanie

5 REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán, - popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektových zámerov. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov na ich realizáciu.

Tabuľka č.21: Akčný plán

Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis.eur)	Zdroj
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
PRIORITA: ROZVOJ LOKÁLNEJ EKONOMIKY			
Opatrenie 1.1: Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	2026-2035	5000	dotácia
Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov	2026-2035	5000	dotácia
Opatrenie 1.2: Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb			
Projektový zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby	2026-2035	2000	dotácia
Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	2026-2035	5000	dotácia, obec
Proj. zámer 1.2.3: Obstaranie komunálnej techniky na údržbu verejných priestorov	2026-2035	1000	dotácia, obec
Proj. zámer 1.2.4: Obstaranie územného plánu obce	2031	20000	obec, dotácia
PRIORITA: MOBILITA			
Opatrenie 1.3: Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia miestnych komunikácií, lávok a mostov	2026-2035	50000	dotácia
Proj. zámer 1.3.2: Výstavba chodníkov v obci	2026-2035	50000	dotácia
Proj. zámer 1.3.3: Výstavba a obnovenie cyklistických a náučných chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry	2026-2036	15000	dotácia

PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA			
Opatrenie 1.4: Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Proj. zámer 1.4.1: Dobudovanie vodovodu, rekonštrukcia existujúcej vodovodnej siete	2026-2035	1000000	dotácia
Proj. zámer 1.4.2: Poskytnutie súčinnosti pri výstavbe kanalizácie a ČOV	2026-2035	1000000	dotácia
Proj. zámer 1.4.3: Dobudovanie technickej infraštruktúry	2026-2035	10000	dotácia
PRIORITA: PARTNERSKÁ A CEHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA			
Opatrenie 1.5: Spolupráca s partnerskými obcami			
Projektový zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej spolupráce	2026-2035	1500	obec
Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis.eur)	Zdroj
SOCIÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.1: Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality			
Proj. zámer 2.1.1: Rozšírenie kamerového systému	2026-2035	3000	obec, dotácia
Proj. zámer 2.1.2: Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave	2026-2035	1000	obec
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.2: Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Proj. zámer 2.2.1: Úprava verejných priestranstiev	2026-2035	10000	dotácia
Proj. zámer 2.2.2: Rekonštrukcia obecných budov a objektov	2026 - 2035	50000	dotácia
Proj. zámer 2.2.3: Rekonštrukcia domu smútku a cintorína	2026-2035	50000	dotácia
Proj. zámer 2.2.4: Zriadenie vhodných priestorov pre potreby cirkví	2026-2035	2000	dotácia

PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.3: Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Proj. zámer 2.3.1: Modernizácia komunitného centra	2026-2035	10000	dotácia, obec
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.4: Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času			
Proj. zámer 2.4.1: Výstavba multifunkčného ihriska	2026-2035	30000	dotácia
Proj. zámer 2.4.2: Vybudovanie detského ihriska	2026-2035	30000	dotácia
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.5: Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Proj. zámer 2.5.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí	2026-2035	5000	dotácia, obec
Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis.eur)	Zdroj
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.1: Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov			
Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve, realizácia osvetových a vzdelávacích aktivít	2026-2035	10000	dotácia, obec
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.2: Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity			
Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov	2026-2035	2000	dotácia, obec
Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí	2026-2035	5000	dotácia, obec
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.3: Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE			
Proj. zámer 3.3.1: Výstavba fotovoltických elektrární	2026-2035	30000	dotácia

na strechách obecných budov			
Proj. zámer 3.3.2: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách	2026-2035	30000	dotácia
Proj. zámer 3.3.3: Komplexná obnova budovy kultúrneho domu, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti	2026-2035	100000	dotácia, obec
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.4: Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry			
Proj. zámer 3.4.1: Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení	2026-2035	20000	dotácia

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektových zámerov si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto zámery uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projektové zámery bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je Riadiacim orgánom na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu Monitorovacieho výboru. Funkciu Platobného orgánu vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu Sprostredkovateľského orgánu. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod. V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami.

Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Samospráva bude získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracované pripomienky budú predložené zastupiteľstvu na hodnotenie PHSR za a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Tabuľka č.22: Plán priebežných hodnotení PHSR

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2026 – 2032 (2035)		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2027	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou

Tematické hodnotenia časti PHSR	2027	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2026-2032	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

6 FINANČNÁ ČASŤ

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce.

Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, projektových zámerov za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektových zámerov.

6.1 Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektových zámeroch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektového zámeru. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektových zámerov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projektové zábery sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a projektových zámerov, uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB, ...),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny – AOTP...),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,

- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

6.2 Systém hodnotenia a zaraďovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov je nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam vo vzťahu k rozvoju obce. Najvyššiu prioritu majú projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy (SR, EÚ) a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu.

Do kategórie s vysokou prioritou sú zaradené projekty s oporou vo VZN obce, projekty MAS a projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením a ukončeným procesom verejného obstarávania.

Strednú prioritu majú projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania (majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF). Do kategórie 4 a 5 spadajú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez stavebného povolenia či ukončeného procesu VO).

Tabuľka č.23: Úroveň dôležitosti projektových zámerov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium - Opis podmienok pre zaradenie do priority	Projekt
1	Najvyššia	a) Projekty vyplývajúce zo zákona a/alebo legislatívy EÚ b) Projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	2.5.1
2	Vysoká	a) projektové zábery s oporou vo VZN obce b) projektové zábery s právoplatným stavebným povolením c) projektové zábery MAS d) projektové zábery OOCR e) projektové zábery miestnych rozvojových organizácií f) projektové zábery s vysokou podporou obyvateľov g) projektové zábery s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projektové zábery, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.2.3, 1.2.4, 1.3.1, 1.3.2, 1.4.1, 1.4.2, 2.1.1, 2.2.2, 2.2.4
3	Stredná	projektové zábery s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projektové zábery, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.2.2, 1.4.3, 2.1.2, 2.2.1, 2.2.3, 3.1.1, 3.2.1,

			3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.4.1
4	Nízka	a) Projekty definované ako zámery / v štádiu úvah.	1.3.3, 1.5.1, 2.3.1, 2.4.1, 2.4.2
5	Najnižšia	Ostatné	3.2.2

Zdroj: vlastné spracovanie

7 ZÁVEREČNÁ ČASŤ

Schválenie PHSR	
Dokument	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rykynčice na roky 2026 – 2032 s výhľadom do roku 2035. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza. Dokument je štruktúrovaný podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC (v zmysle novely Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR 18. júna 2014).
Spracovanie	Spracovanie: spracovanie PHSR vykonala MAS Zlatá cesta, ktorá koordinovala proces tvorby PHSR v spolupráci s obcou. Autorský kolektív: OZ Zlatá cesta, zamestnanci obce, poslancový zbor, občania obce Rykynčice Obdobie spracovania – august 2025 – október 2025
Prerokovanie	Prerokovanie v orgánoch samosprávy (výbory, komisie, rada)
Schválenie	Návrh na uznesenie zastupiteľstva – obecné zastupiteľstvo schvaľuje PHSR obce Rykynčice na roky 2026 – 2032 s výhľadom do roku 2035.

Zdroj: vlastné spracovanie

7.1 ZOZNAMY

Zoznam tabuliek

- Tabuľka č.1: Pôdny fond v katastri obce
- Tabuľka č.2: Miera emisií v okrese a kraji
- Tabuľka č.3: Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia
- Tabuľka č.4: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva
- Tabuľka č.5: Národnostná štruktúra obyvateľstva
- Tabuľka č.6: Materinský jazyk obyvateľstva
- Tabuľka č.7: Štruktúra náboženského vyznania obyvateľstva
- Tabuľka č.8.-9.: Domy, byty a ukazovatele bývania v obci v roku 2021
- Tabuľka č.10: Súhrnný prehľad stavu základnej infraštruktúry v obci
- Tabuľka č.11.-12.: Súhrnný prehľad stavu občianskej infraštruktúry v obci
- Tabuľka č.13: Kultúrno - spoločenské podujatia v obci
- Tabuľka č.14: Zoznam aktívnych organizácií v obci
- Tabuľka č.15: Evidencia podnikateľských subjektov v obci
- Tabuľka č.16 SWOT analýza
- Tabuľka č.17: Rozvojové oblasti
- Tabuľka č.18: Vízia, ciele a priority
- Tabuľka č.19: Plán aktivít
- Tabuľka č.20: Merateľné ukazovatele
- Tabuľka č.21: Akčný plán
- Tabuľka č.22: Plán priebežných hodnotení PHSR
- Tabuľka č.23: Úroveň dôležitosti projektových zámerov

Zoznam grafov

- Graf č.1: Pôdny fond v katastri obce
- Graf č.2: Demografický vývoj
- Graf č.3: Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia
- Graf č.4: Rozdelenie podľa vekových skupín obyvateľstva

Zoznam máp

- Mapa č.1.-4: Geografická poloha obce
- Mapa č.5.-7: Vodné toky a plochy v katastri obce
- Mapa č. 8: Cykloturistická trasa – okruh Rykynčice
- Mapa č. 9: Cykloturistický okruh Dudince – Rykynčice – Plášťovce

Zoznam obrázkov

- Obrázok č.1: Rímsko- katolícky kostol Nepoškvrneného počatia Panny Márie
- Obrázok č.2: Evanjelický kostol a.v. v Rykynčiciach

Obrázok č.3: Kríž nad obcou

Obrázok č.4: Programy politiky súdržnosti v Programovom období 2021-2027

Obrázok č.5: Strategicko-plánovacie regióny /SPR/ a územia udržateľného mestského rozvoja /UMR/ na území Banskobystrického kraja

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

- Inštitút priestorového plánovania (2016): Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí. Bratislava: september 2016.
- Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001
- MDVRR (2015): Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.
- MŽP (2018): Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia, aktualizácia 2018.
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja. Bratislava: január 2020.
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení
- Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti
- Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy
- Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja
- Web stránka obce

Internetové zdroje:

- datacube.statistics.sk
- <http://cp.atlas.sk>
- <http://envirozataze.enviroportal.sk>
- <http://uzemia.enviroportal.sk>
- <https://gis.nlc.sk.org/islhp/#lesnictvo>
- www.cdb.sk
- www.ives.minv.sk/heraldreg
- www.maps.google.com
- www.minv.sk
- www.orsr.sk
- www.pamiatky.sk
- www.registeruz.sk

- www.scitanie.sk
- www.statistics.sk
- www.zrsr.sk
- www.voda.oma.sk
- <https://www.romovia.vlada.gov.sk/atlas-romskych-komunit/atlas-romskych-komunit-2019/>
- www.slovenskovkocke.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

- AOTP Aktívne opatrenia trhu práce
- AZE Alternatívne zdroje energie
- BBSK Banskobystrický samosprávny kraj
- b.j. Bytové jednotky
- CLLD Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)
- CR Cestovný ruch
- ČOV Čistička odpadových vôd
- DHZ Dobrovoľný hasičský zbor
- EAO Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
- EIB Európska investičná banka
- EŠIF Európske štrukturálne a investičné fondy
- EÚ Európska únia
- EZÚS Európske zoskupenie územnej spolupráce
- ha Hektár
- HDP Hrubý domáci produkt
- IBV Individuálna bytová výstavba
- IT Informačné technológie
- IUI Integrovaná územná investícia, angl. skratka ITI
- IUS Integrovaná územná stratégia
- KURS Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001
- KZAM Klasifikácia zamestnaní
- MAS Miestna akčná skupina
- MRK Marginalizované rómske komunity
- MSP Malí a strední podnikatelia
- MŽP Ministerstvo životného prostredia
- NFP Nenávratný finančný príspevok
- NN Nízke napätie
- NPR Národná prírodná rezervácia
- OcÚ Obecný úrad
- OcZ Obecné zastupiteľstvo
- o. i. Okrem iného
- OOCR Oblastná organizácia cestovného ruchu CR Cestovný ruch
- OZE Obnoviteľné zdroje energie

- PA Povodňová aktivita
- PHSR Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- PP Prírodná pamiatka
- PR Prírodná rezervácia
- PPA Pôdohospodárska platobná agentúra
- PPF Poľnohospodársky pôdny fond
- SHR Samostatne hospodáriaci roľníci
- SMART (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound), čiže špecifické, merateľné, dosiahnuteľné, relevantné a časovo ohraničené
- SPR Strategicko-plánovací región
- SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia
- ŠFRB Štátny fond rozvoja bývania
- ŠÚ SR Štatistický úrad Slovenskej republiky
- TTP Trvalé trávne porasty
- UMR Udržateľný mestský rozvoj
- UoZ Uchádzač o zamestnanie
- ÚPSVaR Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
- VÚC Vyšší územný celok
- VZN Všeobecne záväzné nariadenie